

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie a patopsychologie

DOMINIKA FRANČÁKOVÁ

V. ročník – kombinované studium

Obor: Učitelství pro 1. stupeň základních škol

**PŘIPRAVENOST DÍTĚTE NA VSTUP DO ŠKOLY
A ZPŮSOBY JEJÍHO ZJIŠŤOVÁNÍ**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Iveta Tichá

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Bruntále dne 22.6.2012

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. et Mgr. Ivetě Tiché za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a konzultování práce.

Také bych ráda poděkovala bývalé kolegyni, školní psycholožce PhDr. Lence Svobodové za připomínky a rady při psaní diplomové práce a také psycholožce Mgr. Marcele Janků za poskytování rad a materiálových podkladů k práci.

A také chci poděkovat učitelům, rodičům za spolupráci, vstřícnost a ochotu při vypracování materiálů k praktické části mé diplomové práce.

Obsah

ÚVOD.....	6
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE.....	7
1.1 Charakteristika předškolního dítěte.....	7
1.2 Vývojové změny a růstové profily předškolního dítěte.....	9
1.3 Paměť, návyky a dovednosti	10
1.4 Předškolní dozrávání	11
2. ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST VERSUS ŠKOLNÍ ZRALOST.....	15
2.1 Porovnání termínů	15
2.2 Školní zralost.....	17
2.3 Školní připravenost	19
3. VSTUP DÍTĚTE DO ŠKOLY	23
3.1 Před nástupem do školy	24
3.2 Připravenost jako informace pro rodiče.....	29
3.3 Nepřipravenost neboli nezralost dítěte.....	31
4. VLIVY ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI	33
4.1 Rodina a rodiče.....	33
4.2 Sociální prostředí.....	35
4.3 Vrstevníci, první spolužáci.....	42
4.4 Odloučení od rodičů	42
5. ZPŮSOBY ZJIŠŤOVÁNÍ ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI.....	44
5.1 Metody pedagogické diagnostiky.....	44
5.2 Metody psychologické diagnostiky	45
5.3 Testové metody.....	46
II. VÝZKUMNÁ ČÁST.....	48
6. METODOLOGIE VÝZKUMU.....	48
6.1 Charakteristika a popis vzorku	49
6.2 Popis užitých metod	49
6.3 Popis vlastního výzkumu.....	50
6.4 Vlastní výsledky, grafy, tabulky	51
DISKUZE	61
ZÁVĚR	63

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
PŘÍLOHY	68
ANOTACE	71

Úvod

Cílem diplomové práce je vymezit pojmy, objasnit termín připravenost z toho důvodu, že se klade stále větší důraz na to, jak jsou v dnešní době děti i rodiče připraveností obkloповáni.

V této práci se chci také věnovat tomu, jak se s připraveností potýkají dospělí, jak ji chápou rodiče a učitelé, zda-li se vyskytují rozdíly mezi chápáním této důležité oblasti, to znamená vstup do další životní etapy dětí, jakou váhu a roli zde připravenost hraje, jak se rodiče připravují s dětmi na školu a také jaká je spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou.

V teoretické části se bude připravenost prolínat jednotlivými kapitolami, vysvětlovat její důležitosti před vstupem do školy, co vše je zapotřebí dodržet čeho si povšimnout, k jakým vývojovým změnám dochází u předškolního dítěte. Zaměřím se také na prostředí ve kterém dítě získává základy svého života a nese si je sebou do dalších let.

Součástí bude také vyjasnit pojmy školní připravenost a školní zralost dítěte, jelikož tyto pojmy spolu úzce souvisí, jeden pojem na druhý navazuje, v současné době mnoho autorů tento termín srovnává. Ve své práci se na tyto termíny zaměřuji a snažím se přesněji definovat tyto pojmy.

V praktické části výzkumem zjišťuji jak se připravenost dostává do povědomí široké veřejnosti, kterou tvoří učitelé a rodiče. Potom i okolí v němž děti vyrůstají. Cílem výzkumné části bude dozvědět se, jak jsou děti připraveny na školu, jaké jsou jejich základy připravenosti na školu, otázky budou zaměřeny na jednotlivé oblasti rozvoje učení.

Na závěr zhodnotím jak teoretická část podporuje výzkumnou část, zjistím, jaká je příprava na školu v prostředí rodinném, kde děti budou pracovat s tím samým testem i ve škole, jaká je spolupráce s rodiči a školou, jaký přístup si zvolí i mateřská škola k rodičům a jak se rodiče postaví k plnění úkolu.

Cílem bude porovnat úkoly, které jsou předmětem testu a zjistit, kde by se mělo konkrétní dítě zdokonalovat, na jakou oblast se více zaměřit.

Test bude sloužit i pro učitelky mateřských škol, budou moci nahlédnout do testů a zjistit jestli se jim potvrdilo co děti z jejich mateřské školy opravdu umí a zda-li se jim to tímto testem potvrdilo nebo vyvrátilo.

I. Teoretická část

1. Vývojová psychologie

Cílem vývojové psychologie je podat charakteristiku jednotlivého období. Vývojová psychologie zkoumá psychiku dítěte a zároveň pedagog poznává zákonitosti vývoje dítěte.

Příhoda považuje vývojovou psychologii za čistější vědu, neboť jí jde „*v podstatě o poznání vývoje a struktury dětské mysli*“.

(Příhoda, 1996)

Podle Langmaiera a Matějčka je lidský vývoj podrobem mnoha vlivům v jejich neobyčejné složitosti a bohatosti, proto je předností člověka jeho jemná vnímavost na tyto vlivy, která osobnost člověka formuje a ovlivňuje.

(Langmaier, Matějček, 1959)

1.1 Charakteristika předškolního dítěte

Předškolním dítětem je označováno každé dítě od narození až do té doby, než začne navštěvovat školu. Toto období má velký význam pro plánování sociálních, výchovných opatření spojených s připraveností dětí na školní docházku.

„Jde vskutku o velevýznamnou vývojovou etapu v životě dítěte (a ovšem i o významnou etapu v našem vychovatelství), jenomže se školou to nemá nic moc společného. Nervový systém dítěte dále zraje a jeho osobnost dále vyspívá, takže nyní ve věku předškolním je právě čas, kdy se z pouhého lidského tvora stává tvorem civilizovaným a kulturním. Povzneslo se o patro výš ve vývoji lidstva – užívá nástroje a osvojuje si návyky, jež v dané společnosti platí za žádoucí“.

(Matějček, 1996, s. 50)

Dítě je zpočátku v rukou dospělých lidí, v tom je dítě bezmocné, protože potřebuje pomoc druhých, ale postupně se stává bytostí mocnou, začíná být více samostatné a stává se samo zodpovědným. Z toho můžeme shrnout, že se jedná o velkou odpovědnost, kterou za dítě neseme. Musíme myslet i na to, že dítě se svobodně rozvíjí ve svých povahových vlastnostech a má různé nadání.

(Prokešová, 2003)

a) Vývoj základních schopností a dovedností

V předškolním období tzn. ve věku od čtyř let dochází k motorickému vývoji, zlepšuje se celková pohybová koordinace, dítě začíná být více samostatné a zručné, začínají se objevovat i výrazné pokroky v oblasti řeči, dítě se zajímá o okolní svět a také se snaží vykonávat drobnější úkoly, rádo pomáhá s „domácími pracemi“, ty jsou velmi častou činností dětí při hře v mateřské škole.

b) Kognitivní vývoj

Dítě začíná uvažovat a myslet v celostních pojmech, vzniká na základě vnímání a představivosti.

K pokroku dochází při fázi názorového myšlení, stále ještě není schopno postupovat podle logických „operací“.

c) Emoční vývoj a socializace

V předškolním období je to stále rodina, která zajišťuje socializaci dítěte, potom je to mateřská škola, která uvádí dítě do společnosti lidí.

Dítě se přizpůsobuje okolí, společnost dává dítěti zpětnou vazbu na jeho chování, napodobuje chování dospělých.

Nejvýznamnějším prostředkem socializace jsou reakce rodičů na pocity dítěte. (J. Langmeier, D. Krejčířová, 1998)

Další významnou úlohou socializace je hra. Je nejčastější činností v dětském období, hru můžeme opět podporovat a rozvíjet, dávat chuť dětem ke hře, nechat volně projevit emoce dětí a také vést ke kultivaci a prostoru svobodně se rozvíjet.

Dítě v předškolním věku je tak malinký člověk, který musí získat morální kvality pro svůj budoucí život. Rodiče a pedagogové musí myslet na budoucnost dítěte.

Jako důsledek zanedbání potřeb dítěte a duševního kontaktu s rodiči zůstane dítě malým napodobovatelem a neuspokojeným člověkem, který následuje nadále primitivní vzory, jež mu život přináší.

Sociální schopnosti lze formulovat takto: „*Napodobováním v předškolním věku dává smysl pro svobodu a integritu jiných lidí.*“

Selma Fraibergová zjistila, že psychické vlastnosti, které označujeme za lidské, „*nejsou součástí vbavení daného do vínku malému dítěti.*“ Ať už se jedná o lidskou lásku, inteligenci, lidsou řeč, osobní identitu, vědomí od sebe sama, jsou získávány raným citovým kontaktem, pouty a to vše je produktem rodičovské lásky a výchovy v raných letech vývoje.

(Carlgren, 1991, s.24)

Toto období je charakterizováno rozvojem pohybové aktivity, smyslového vnímání a citového. Důležitý je rozvoj mozku, dochází ke zpracování vjemů získaných během předchozího života. Dítě se začíná přibližovat podobě dospělého, ve výrazu obličeje se začíná objevovat větší specifická, charakteristická rysy po předcích. Se zvětšující se tělesnou hmotností zvyšují svou činnost i vnitřní orgány. Nejlépe je to patrné na srdci, jeho hmotnost se ve 3 letech ztrojnásobí. V tomto období převažuje hrudní dýchání, přesto však vidíme u dětí v uvolněném postoji vyklenuté břicho. Stále ještě chybí zúžení v pase.

Celé předškolní období je velice střeženo, dítě se neustále připravuje k ukázněnému chování a vzdělávání. V tomto věku je dítě také kontrolováno lékařem na celkové tělesné prohlídce – preventivní.

(Lisá, Kňourková, 1986)

1.2 Vývojové změny a růstové profily předškolního dítěte

Většina šestiletých dětí období přípravesnoti na školu zvládá velmi dobře, mají zájem se učit, jsou aktivní, chtějí se učit a prožívají velká vzplanutí, s nadšením se „hrnou“ přijímat nové zkušenosti a zážitky. Prožívají chvíle plné radosti a zábavy určené pro jejich věkovou kategorii.

K. E. Aleen a L. R. Marotz (2002) uvádí tyto vývojové a růstové profily:

Růst a tělesné znaky

Dítě roste pomalu, ale vyrovnaně. Za rok vyroste o 5 až 7,5 cm. Děvčata měří v průměru 105 až 115 cm, chlapci 110 až 117,5 cm. Za rok přibere 2,3 až 3,2 kg. Děvčata váží 19 až 22,5 kg, chlapci 17,5 až 21,5 kg. Děti v tomto věku vypadají vytáhle. Vypadávají mléčné zuby a rostou druhé. Děvčata přestávají ztrácet zuby dříve než chlapci. Rysy v obličeji nabývají charakter rysů dospělého člověka.

Motorický vývoj

Zvětšuje se síla svalů, zlepšují se dovednosti hrubé a jemné motoriky. Pohyby přestávají být zbrklé. Rádo vyvíjí velkou tělesnou aktivitu: běhá, skáče, leze, šplhá a hází. Neustále sebou šije, i když se pokouší sedět klidně. Je obratnější, zručnější a má lepší koordinaci oka a ruky. Baví ho výtvarné a rukodělné práce.

Percepční a kognitivní vývoj

Dítě vydrží déle udržet pozornost. Na jednotlivých úkolech vydrží pracovat delší dobu, i když míra soustředění různě kolísá. Chápe jednoduché pojmy související s kategorií času a pohybu. Baví ho činnosti zaměřené na počítání, skládání, třídění. Pozná některá slova a přečte rychle, některá přeslabikuje. Vyzná se ve známých mincích. Ví, která ruka je pravá a která je levá. Věří různým pověrám, získává povědomí o smrti a umírání.

Vývoj řeči a jazyka

Dítě rádo povídá, často nezastaví pusou. Dokáže vést konverzaci v dospělém duchu. Každý den se učí pět až deset nových slov. Slova skládá do věty ve správném pořadí. Napodobuje slangové vyjadřování a mluví hrubě. Baví ho poslouchat předčítané a vymyšlené příběhy. Je schopno naučit se více než jednomu jazyku.

Osobnostně-sociální vývoj

Prochází náhlými změnami nálad. Rozšiřuje se okruh přátel, dítě se stává méně závislé na rodičích. Stále potřebuje pocítovat vzájemnou blízkost a zažívat výchovnou péči rodičů, zároveň se ale od nich touží odpoutat a „být velké“.

Chce se zalíbit a vyhovět dospělým. Nesnáší, když ho někdo opravuje nebo když prohrává ve hře. S velkým zaujetím se zajímá o vše, co se kolem něj děje.

(K. Eileen Allen, L. R. Marotz, 2002)

1.3 Paměť, návyky a dovednosti

Brierley (2000) píše, že učením dítě získává základní dovednosti a návyky, je třeba také upozornit na funkci nervové soustavy – nervové buňky mají tendenci opakovat vzorce aktivity, které jednou proběhly. Naučené dovednosti jsou závislé na vytvoření těchto vzorců. Jakmile jsou jednou tyto dovednosti naučené, objevují se spontánně, průběžně se upravují a přizpůsobují.

„Co je dobře a správně založeno v malých dětech, také v nich pravděpodobně zůstane.“ Při vytváření dovednosti je důležité spojování s příjemnými pocity. Radost působí jako zesilovač učení. Je sice pravda, že tomu, čemu se učíme v raném věku, často úplně nerozumíme, porozumění se dostaví později a přinese radost a někdy dokonce i útěchu v čase potřeby.“

(J. Brierley, 2000, s. 33)

1.4 Předškolní dozrání

Typické pro toto období je období čtení, dítě je často v kontaktu s knihou, dokáže pohotově reagovat a orientovat se podle obrázků, paměť je názorná, mimovolná, převládá mechanické zapamatování, dítě postřehuje čím dál více detailů.

Dalším znakem předškolního dozrání je živá fantazie, projevuje se při hrách, pohádkách a také ve fabulaci vlastních příběhů, fantazie je nevýraznější vůbec v období dítěte, některé děti jsou fantazií obohacovány méně, některé děti více, záleží na přirozených dispozicích a vnějších podmínkách.

Fantazii u dětí podporujeme, právě čtením pohádek, vyprávěním příběhů, vytvářením vhodných podnětů pro vnímání a představivost, různými ukázkami, můžeme zařadit i projekce, které vedou k zajímavému poznání. Dítě pak dokáže být více tvořivé a kreativní.

Hra a učení

Pro dítě předškolního věku neexistuje opravdové rozlišení mezi hrou a tím, co by dospělý považovala práci. Když pomáhá matce nebo komukoliv z rodiny, bere to za druh hry, stejně jako když si hraje s hračkami.

Teprve jak děti vyrůstají, uvědomují si, že hra se mění v činnost. Piaget se domnívá, že hra může dětem pomáhat rozvíjet složitější formy myšlení, také může podněcovat sociální učení. Je zřejmé, čím více příležitostí ke hře se dítěti naskytne, tím je větší pravděpodobnost, že nastane nové učení.

Dítěti nabízíme podnětnější prostředí, nezapomínáme na dostatek přirozených předmětů, které může dítě zkoumat, pořádat, přestavovat, užívat je podle své představivosti, nabídnout mu

dostatek přírodních materiálů, které lze míchat, sypat, přelévat, ztvárňovat a lepit, nechat ho tvořit ve svém kouzelném světě ovšem nezapomenout na potěšení a neustále dítě hlídat.

Důležité potom v mateřské škole je, aby děti věděly na co si hrají, učitelka by je měla vést k verbalizaci toho, co dělají. Děti tak rozvíjí své jazykové a kognitivní dovednosti.

(Fontana, 1997)

Proměny chování

„Chování předškolního dítěte je jistě ponejvíce odrazem výchovy v rodině. Účast mateřské školy je přínosná, ale těžiště spočívá v rodině. Ve výchově předškolního dítěte bychom měli co nejvíce využívat přirozených sklonů dítěte, působit nepřímo, ale při každé vhodné příležitosti. Dobrá výchova je všudypřítomná a koná se každý den, v každý čas.“

(Lisá, Kňourková, 1986, s.174)

Základním rysem chování u dětí předškolního věku je touha po samostatnosti, často od dětí slyšíme výrazy typu „já sám, já to udělám“, tímto se snaží být také užiteční, rády chodí nakupovat, pomáhají při vaření. Chtějí se spoluutvářet na společném díle. Nikdy bychom neměli dítě od činnosti odhánět nebo dodělávat práci za něj. Tyto návyky bychom potom jako pedagogové nebo jako rodiče ztěžka doháněli, vše je samo nastaveno, tudíž bychom měli vše nechat plynout přirozenou cestou.

Chceme-li, aby dítě bylo samostatné, měli bychom my dospělí být samostatnými jedinci, stát si za svým jednáním, mít odvalu a být nedokonalými už z toho důvodu, že převládá iracionální předpoklad ve výchovné jednání, že člověk bude ode všech milován a uznáván. Stanovit hranice není tak jednoduché a každý sám za sebe se musí s tímto důsledkem utkat. Je dobré vědět, že hranice dávají dětem odvalu a uvoňují tak dětem cestu ke své vlastní roli, nemá význam chránit děti před skutečností jenom proto, že je to jejich vlastní dítě, právě tím je učiní neschopnými být autonomními a samostatnými.

„Hranice dotvrzují blízkost a odstup, důvěru v dosažené i důvěru v nové, oddělování od navyklého a kráčení k neznámým dimenzím s jinými výzvami a novým zakoušením hranic.“

(Rogge, 2000, s. 29)

„Děti dokáží zvládnout plno věci samy. Bohužel jim k tomu často nedáme příležitost. Ale jen když svým dětem nebudeme neustále zakazovat a brát vše z ruky, mohou být samostatné,

připravené na život a svou budoucnost. Organizační schopnosti může získat jen tehdy, pokud se naučí zacházet rozumně se svými fyzickými a psychickými silami, duševními schopnostmi.“

(Murphyová, Stamerová, 2007, s. 146)

Další proměny chování můžeme sledovat při hře, dítě si své zážitky ze hry představuje, obměňuje a ukládá. Při pozorování můžeme vidět, jak se mění chování dítěte, přístup ke hře se mění. Věkem stoupá zájem o hru, mění se délka udržení pozornosti při hře, dítě dokáže více přemýšlet, soustředit se a zapojuje se i s ostatními vrstevníky do hry. Děti tvoří skupinky, ve kterých si umí rozdělit samy role a spolu se dokáží věnovat jeden druhému.

Hry kladou různé požadavky na vnímání, paměť, představy a myšlení, také na vytrvalost, spolupráci, dodržování pravidel, tyto atributy se objevují také ve výzkumné části, test je připraven pro děti formou hry, zábavy.

Dítě se nepouští do hry, aby zjistilo jak co funguje, ale hraje si protože dítě hra baví, a tím se také dítě učí, ale to už je nepodstatné, to vnímáme a vidíme my jako pedagogové, učitelé a starší osoby, které změnu v přístupu ke hře můžeme sledovat a hodnotit.

Jestliže hovoříme o učení, dítěti a učiteli, tak učitelé by neměli brát dětství pouze jako přípravu na dospělost, měl by vnímat dětství jako fázi života, vychutnávat si tento okamžik, kdy může vidět zajímavé okamžiky v životě dítěte. Jsou to ty nejkrásnější okamžiky, které se také ukládají v paměti a při vzpomínkách se okamžitě vybaví.

(Fontana, 1997)

Hra má velice důležité zásady v oblasti duševního života dítěte, je nevhodné na ní pohlížet i u starších dětí jako na maření času, hra je oblíbenou činností až do dospělosti.

„Pedagogové již dávno poukazovali na výchovný význam her a hraček, zdůrazňovali, že je nepřiměřené chápat je jen jako zábavu nebo je dokonce omezovat. V současné době se tyto myšlenky rozpracovávají na základě výzkumů a přímo se hledají způsoby, jak využít her k rozvoji různých stránek osobnosti.“

(Čáp, 1993, s. 137)

O výchově k samostatnosti píše i (Keller, Thewaltová, 1994, s. 19)... *„již v raném věku dítěte jsou rodiče postaveni pře úkol vychovávat je k samostatnosti. Dítě se má naučit samostatně jíst, jít na záchod, obléci se atd. Pro přijetí do mateřské školky se požaduje, aby si umělo samo zavázat tkamičky u bot a zapnout bundu a především, aby celé dopoledne vydrželo*

bez matky. Když pak jde dítě do školy, nejsou již požadavky na samostatnost vyjádřeny tak zřetelně.“

Dítě musí mít dostatek prostoru pro svobodnou činnost, je tvořivé, živé, přirozeně pohyblivé, činnosti a hry do kterých vkládá citový prožitek se nehodnotí, ale to co vytváří s radostí, nemůže být nikdy v jeho očích ošklivé. Každému dítěti musíme dát prostor k rozvoji potřeb, citů a přání, abychom poznali jak se chová, jedná a činí.

„ Žádné dítě nemusí dokazovat, že se smysluplně zaměstnává, může trávit volný čas neužitečně.“

(Caiatiová,1994, s.39)

Každé dítě má v sobě uložen nějaký klíč ke svému vývoji, který potřebuje odemknout svoji energii a aktivitu. Dítě dosáhne svobody a stane se svobodným, jestliže má možnost se vyvíjet podle vlastních potřeb, to vede k vlastnímu cíli, který dítěti nabízí okolní svět a dosahuje tak vyšší úrovně.

Cílem pedagogické práce je vést dítě k nezávislosti, pomáhat mu ve smyslu, abychom příliš neutlumili jeho vývoj, tím je myšlena také sebeobsluha, musíme vědět kdy máme dítěti pomoci. Základním prostředkem je volená činnost, která přichází zvenčí a dochází ke koncentraci pozornosti.

„Pouze takto při splnění těchto podmínek může dítě získat elementární schopnosti svobodného jednání, jestliže stále hovoříme o dětech předškolního věku.“

„ Svobodné není dítě, které se v jakémkoli prostředí chová tak, jak ho napadne.“

(Zelinková, 1997, s.21)

Spousta autorů klade důraz na to, že svoboda musí být respektována již v předškolním věku, protože v pozdějším věku už je obtížně měnit, to co už má dítě naučené a co je v něm zakotvené. Vše, čemu se dítě naučí v předškolním věku, si s sebou nese do dalších let.

Dítěti musíme proto volit takové činnosti, které jsou pro něj přitažlivé, které dítě upoutají a dítě na ni reaguje dokončením, dítě také pociťuje silný zážitek a odplatou je uspokojení ze svých výsledků.

2. Školní připravenost versus školní zralost

Tyto dva termíny jsou úzce spojeny se vstupem do školy, bylo již napsáno mnoho definic, nyní je nutné tyto termíny vymežit a objasnit. Termín školní připravenost začala používat pedagogická veřejnost.

Pedagogové používají termín školní připravenost „*k vystižení určité úrovně vědomostí, dovedností a návyků, které by mělo dítě ovládat před vstupem do základní školy*“.

(Kropáčková, 2008, s.11)

Termín školní zralost můžeme vymežit jako „*dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu, nejlépe s radostí a dychtivostí.*“

(Bednářová, Šmardová, 2010, s.2)

V současné době se tyto termíny používají souběžně. Podle Vágnerové se nahlíží na školní připravenost prostřednictvím kompetencí, které jsou závislé na prostředí a učení a na školní zralost prostřednictvím kompetencí, které jsou závislé na zrání organismu.

Jakmile budou tyto dvě roviny ve „vzájemné harmonii“, dítě bude vybaveno pro vstup do základní školy.

2.1 Porovnání termínů

Školní zralost podle T. Beníškové znamená **připravenost dítěte** pro první třídu neboli nástup do základní školy. Dítě se zde naučí nejen číst, psát a počítat, ale začíná se zde utvářet jeho vztah ke vzdělávání, tudíž i ke škole samotné. Jsou-li nějaké pochybnosti o připravenosti, mělo by se včas zjišťovat školní zralost, můžeme tak předejít jistým komplikacím a prvnímu selhání. Školní zralost je závislá na vývoji a zrání organismu.

O školní zralosti hovoří i Kropáčková (2008), tvrdí, že jde o stav dítěte, který tvoří zdravotní, psychická a sociální způsobilost pro začátek školní docházky. Dítě musí tedy splňovat podmínky jak zralosti, tak i připravenosti.

Školní zralost má také svou historii, kterou už před 350 lety znal J. A. Komenský, název pochází z vídeňské psychologické školy, tehdy byla také škola náročná a proto byl zaveden odklad školní docházky jako ochranný prostředek pro prvňáčky, kteří ve škole nestačili. Tehdy vstoupily do praxe „psychologické zkoušky školní zralosti.“

(Z. Matějček, 2005)

Podle Mertina (2004) je důležitá před vstupem do školy také pracovní zralost dítěte – musí vydržet sedět delší dobu na svém místě určeném k učení, soustředit se a spolupracovat s učitelem. Jestliže se dítě nevydrží dostatečně soustředit u méně zábavných činností, je důležité tyto „nedostatky“ procvičovat a posilovat a upevňovat.

„Jsou děti, které jsou v první třídě zaskočeny tím, že nemohou vstávat a chodit po třídě podle svých potřeb, nemohou odpovídat bez dovození, jíst a pít, kdy mají chuť, odcházet ze třídy, když už je probíraná látka přestane bavit. Přestože jsou děti na řadu pochopitelných režimových omezení zvyklé z mateřské školy, rozdíly mezi mateřskou a základní školou mohou být v tomto směru značné.“

(V. Mertin, 2004, s. 137)

Moderní autoři, kteří se pokoušeli definovat školní zralost, zdůrazňují některou ze tří stránek:

- **E. Hoffmannová** - podkládá dítě za zralé tehdy, jestliže se odvrací od infantilních tužeb a přání k tomu, co pro něj připravila škola s plnou radostí a očekáváním. Dítě je připraveno zahájit novou etapu.
- **M. Tramer** - dětský psychiatr zdůrazňuje spíše současný stav, kdy dítě ve škole netrpí, ani druhým nečiní utrpení.
- **M. J. Hillebrand** - předpokladem pro zvládnutí školních požadavků je dosažení duševního a tělesného vývoje dítěte.

(Langmeier, Krejčířová, 1998, s.103)

„Sociální připravenost , která je podmínkou dobré adaptace na školu, závisí na předchozích zkušenostech dítěte. Jde o diferenciaci chování na různé sociální úrovni, o rozlišení role dítěte a dospělého. V této souvislosti je důležitá i verbální připravenost, včetně schopnosti rozlišovat stabilní komunikační vzorce, typické pro určité prostředí nebo situaci. Dále jde o

přiměřenou hodnotovou orientaci a osvojení základních norem chování, platných v majoritní společnosti.“

(Vágnerová, 1997, s. 22)

2.2 Školní zralost

Šimíčková-Čížková (2008, s. 84) tvrdí, že *„školní zralost je takový stupeň vývoje tělesných i duševních vlastností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních požadavků.“*

Otázku školní zralosti velice dobře zpracovala také Klégrová (2003, s. 18) *„když je dítě po všech stránkách připraveno na vstup do školy označujeme tento termín za školní zralost.“*

Pro školní výuku je důležitá **pracovní zralost**, jsou to ty předpoklady dítěte, které vytvářejí podmínky pro zvládnání pracovních úkolů. Myslíme tím, jak dlouho dítě vydrží u jedné činnosti, zda pracuje trpělivě, zda ji dokončí, zda vydrží i u činnosti méně zajímavé a zábavné. Zda dokáže přecházet z jedné činnosti do druhé, důležitá je také správnost a pochopení úkolu. V souvislosti s pracovní zralostí sledujeme také pracovní tempo a pozornost.

Další důležitou složkou je **sociální zralost**, tady dítě dokazuje svou samostatnost a schopnost komunikovat s dospělými a ostatními dětmi, jak zvládá odloučení od rodiny. Dítě se umí chovat také v jiném než školním prostředí, umí pozdravit např. u lékaře, umí poděkovat a o něco požádat.

V souvislosti se školní zralostí sledujeme také **řeč** dítěte. Dítě se učí formulovat své myšlenky a odpovědi, učí se správnou výslovnost, dítě by mělo s nástupem do školy dobře a plynule vyslovovat, u některých dětí se drobné nedostatky během začátku školní docházky upraví a zcela vymizí.

Grafomotorika tvoří další složku školní zralosti, ruka by měla být připravena na psaní, dítě by mělo umět držet tužku, ruka by měla být uvolněná až po rameno. Předškolní děti rády kreslí, proto je kresba přirozeným projevem v tomto období, z těchto důvodů je kresba používána při screeningu předškolních dětí jako jeden z ukazatelů školní zralosti. S rozvojem grafomotoriky je spojeno vyhraňování laterality - preference jedné či druhé ruky.

Se školní zralostí souvisí také **sluchové funkce**, které jsou důležité pro výuku čtení a psaní. Jde o sluchovou analýzu a syntézu, dítě by mělo rozlišovat jednotlivé hlásky ve slově, řadit je za sebou.

A poslední podstatnou částí jsou **předčíselné představy**, dítě by mělo umět porovnávat velikost, počítat, měla by uzrávat číselná představa. Dítě se učí počítat za pomoci konkrétních předmětů. S rozvojem matematických představ souvisí i orientace v prostoru.

(Klégrová, 2003)

Dovedností, které musí dítě zvládnout je hodně, tudíž bychom měli soustavně přihlížet, aby dítě dokázalo i odpočívat, mělo své zájmy a rodiče by se školou měly spolupracovat a zajímat se o své děti, pomáhat si a hlavně mezi sebou komunikovat.

Tělesná zralost

Posuzuje ji pediatr a bývají to zejména tyto znaky:

- věk dítěte, jeho výška a hmotnost
- rozvoj hrubé motoriky a pohybové koordinace
- vyspělost jemné motoriky, koordinace zraku a ruky
- dokončení první strukturální přeměny
- míra zralosti CNS
- celkové zdraví dítěte

Kognitivní zralost

Zjišťuje se prohloubená diferenciací mentálních funkcí a její narůstající integrace:

- přechod od celostního k pročleněnému vnímání
- analyticko-syntetická činnost
- konkrétní myšlenkové operace, pořadí, následnost
- trvalejší a záměrná paměť, logické prvky
- odlišení reality a světa fantazie, sklon k realismu
- překonávání egocentrismu
- vůlí ovládaná pozornost (krátkodobá)
- tvořivý, aktivní přístup ke světu
- přiměřený vývoj řeči
- rozlišení hry a povinnosti (vytrvalost při úkolu)

Emoční, motivační a sociální zralost

Dítě musí být pro práci ve škole připraveno a motivováno, snažíme se dodržovat tyto kroky:

- adaptace na režim školy
- kontrola okamžitých nápadů a impulzů
- odpovídající pracovní tempo, kladný přístup k učení, ochota spolupracovat
- převzetí nové role žáka a spolužáka, začlenění do skupiny vrtevníků
- emocionální stabilita a odolnost vůči frustracím
- kladný postoj k sobě, přiměřená sebedůvěra

Celková zralost je ovlivněna mnoha faktory, jak už bylo několikrát zmíněno, závisí na biologickém zrání organismu, osobním tempu dítěte, na působení rodiny i na předškolním zařízení, pokud jsou dodrženy tyto zásady, dítěti je poskytnuto všestranné podnětné zázemí, jsou mu umožněny a nabídnuty všechny příležitosti k jeho rozvoji, můžeme hovořit o školní zralosti.

(Šimíčková-Čížková a kol., 2008)

2.3 Školní připravenost

Školní připravenost definuje Kropáčková (2008) jako aktuální stav rozvoje osobnosti dítěte ve všech oblastech s přihlédnutím k vnitřním vývojovým předpokladům i vnějším výchovným podmínkám. Školní připravenost je závislá na výchově a prostředí, je to oblast, kterou lze v mateřské škole významně ovlivnit. Konkrétně zahrnuje **vyspělost psychickou**, podmíněnou psychologickým zráním organismu a vlivy prostředí:

- rozumovou
- sociální
- emoční
- pracovní
- jazykovou
- motorickou

„U dítěte vstupujícího do školy se předpokládá určitá úroveň rozvoje po stránce poznávací, emocionální a sociální, jejíž dosažení vyjadřuje připravenost pro školu.“

(Kořínek, 1975)

Termín školní připravenost prošel kritickým hodnocením mnoha psychologů, někteří jej chápou jako přípravu na školu v podobě jiných speciálních činností neboli doplňujících činností, a i nadále připravenost definují jako předpoklad školní zralosti.

„Jistými kritérii dovršení vývoje v předškolním období jsou i předpoklady potvrzující školní zralost, tedy připravenost dítěte ke školní práci. Jedná se o soubor požadavků v oblasti tělesné, duševní a sociální.“

(Čačka, 1996)

Toto tvrzení přirovnávám „k plodu“, jeli zralý, tak je připravený „ke sklizni“, a tak probíhá i tento proces zralosti a připravenosti, dítě musí také nejprve dozrát, aby bylo připravené na další vývojové procesy.

„Příprava na školu probíhá de facto od narození dítěte a pro většinu dětí je zcela dostačující. Přibližně 90% předškoláků navštěvuje mateřskou školu, která se rovněž podílí na přípravě do školy, a posiluje tak efekt domácí přípravy.“

(V. Mertin, 2004, s. 94)

V přeškolním období lze upravit vývoj dítěte různými činnostmi. Některé mateřské školy uvádí činnosti založené na vnímání, cílem je dosažení zralostní úrovně, která je podmínkou úspěšnosti dítěte ve škole.

Zrakové vnímání:

- rozlišování předmětů
- vyhledávání dvou stejných předmětů
- odlišování věcí rozdílných
- vyhledávání rozdílů ve zdánlivě stejných obrázcích
- vyhledávání stejných obrazců z několika podobných
- odlišení rozdílného obrazce z řady stejných
- vyhledávání věci na obrázku s pojmy dole/nahoře, vzadu/vpředu/uprostřed
- vyhledávání a určení místa věcí v místnosti s určováním změny jejich postavení v prostoru
- obrázková bludiště
- určení změny v postavení

- určení polohy na sobě a druhém člověku
- určování věcí s pojmy vpravo/vlevo na obrázku, hračky i v reálu
- popis cesty do obchodu, parku apod.
- skládání a rozkládání obrázků z roztříhaných částí
- skládání a rozkládání částí stavebnic
- puzzle
- mozaiky

Sluchové vnímání:

- rozlišení zvuků
- rozeznávání hudebních nástrojů
- poznávání přírodních zvuků
- napodobení rytmu vytleskáním
- hledání schovaného budíku
- hádání, co zvuk vydává
- hra na slepou bábu
- kterou hláskou začíná a končí slovo, co slyšíš na konci
- slovní fotbal na hlásky
- vymyšlení slov na nějakou hlásku nebo příběhů
- vyhledávání předmětů na určitou hlásku či slabiku v místnosti

Náprava vadného držení tužky:

- nácviky v duševní pohodě, ne jako úkol, kde musí dítě obstát
- střídat různé psací materiály
- velký papír a uvolňovat ruku od ramene přes předloktí až po zápěstí
- formou veselé hry, kreslit pohádky a příběhy
- před psaním rozcvičit ruce
- vybarvování ploch, bez přetahování, nedotažení i dobytí jen večmáráním

Početní představy:

- naučit formou her, čísla tramvají, čísla ulic, domino, člověče nezlob se,

Paměť:

- učit se básničky, písničky

- pexeso – písmenkové

Děti do činností nenutíme, musí mít samy zájem, jejich zvědavost je znakem školní zralosti. Zralé a připravené dítě plní činnosti s radostí, rádo objevuje nové věci, které mu nabízíme z prostředí rodinného či školního.

3. Vstup dítěte do školy

Jelikož má být dítě připravené na školu, musíme vědět jak má vypadat jeho vývojový stav, ten určují podle J. Langmeiera **tyto znaky**:

- **Tělesná zralost** - posuzování výšky a hmotnosti.
- **Kognitivní zralost** – Kernův-Jiráskův test školní zralosti.
- **Emoční, motivační** a sociální zralost – schopnost soustředit se, zralost „pro práci“, schopnost podřídit se autoritě a navázat kamarádské vztahy.

Vstup dítěte do školy představuje pro dítě velkou zátěž, zvětšují se nároky na dítě v oblasti pracovní výkonnosti.

Dítě, které do mateřské školy chodilo má podmínky adaptace na školní prostředí snazší než dítě, které školu nenavštěvovalo, změna života není tak velká, dítě se musí podřídit autoritě cizího dospělého a zapojit se do kolektivu stejně starých dětí. *„Od všech dětí se očekává, že se během celé vyučovací hodiny přiměřeně soustředí, budou po celou dobu sedět v lavici a zachovávat pravidla školní kázně.“*

(J. Langmeier, D. Krejčířová, 1998, s. 101)

Čili se vstupem do školy počítáme s tím, že dítě má schopnost se spontánně pohybovat, hrát si, musíme dbát na přiměřenou motivaci, vtáhnout do nového děje všechny žáky, snažit se uchopit metody a prostředky tak aby vytvořily takovou atmosféru, aby děti pochopily, že se musí začít společně učit.

„Na vstup do základní školy má dítě nárok ze zákona a nikdo jej rodičům nemůže upírat, je to ovšem závazný krok do života – a tak je rozumné, aby se rodiče přece jen poradili s odbornými pracovníky.“

(Z. Matějček, 2005)

Petrová uvádí, že vstup dítěte do školy je podstatnou změnou v celém jeho způsobu života a pro většinu dětí znamená značnou zátěž. Definiuje předškolní dítě jako doposud si hrající zatím jen podle svého přání, které je náhle zapojováno do soustavné práce, kontrolované autoritou.

(A. Petrová, 2008)

„Vstup do školy je pro dítě i jeho rodinu velmi významnou událostí. Končí jedna fáze dětství a začíná další. Dítě se stane školákem a to poměrně na dlouhou dobu až do rané dospělosti. Zamená to změnu společenského statusu, mění se společenská role dítěte. Jeho postavení bude nyní váženější, již bude mít nějaké povinnosti, odpovědnost, bude hodnocen jeho výkon a bude za něj i oceňováno. Na vstup do školy je dítě postupně připravováno již delší dobu dopředu.“

(Klégrová, 2003, s. 10)

Ze začátku vodí rodiče děti do školy, aby došlo do školy včas, aby se někde po cestě dítě neztratilo, dítě si časem na tento každodenní rituál zvykne, cestu si zapamatuje a začne do školy chodit samo nebo s kamarády.

3.1 Před nástupem do školy

Tady bych chtěla zdůraznit čeho se dopouští většina rodičů či prarodičů, snaží se dítě připravovat na školu, že již brzy začínají s dítětem číst, psát, a počítat, všechno chce svůj čas a postupné zrání. Dítě nemusí být na školu speciálně připraveno. Jedním z omylů rodičů je, že si často myslí, že jejich dítě bude pozadu. Pokud dítě nemá samo zájem se učit např. písmenka, je zbytečné ho učit číst. Tímto by akorát došlo k tomu, že bychom dítě otrávil a vzali mu čas, který by mohl ještě věnovat jiné, jemu bližší a tvárnější činnosti.

Právě proto je dost času na všechno v první třídě, počítá se s tím, že dítě v první třídě neumí číst, psát a počítat.

V každém případě také můžeme počítat s tím, že se ve třídě objeví takový žák, který umí číst, bylo by vhodné, kdyby tuto skutečnost rodiče učitelům oznámili.

(Beníšková, 2007)

Co by mělo dítě umět?

Je také jednou ze základních otázek rodičů. Dítě by mělo vykazovat známky samostatnosti. Problémem by neměla být samostatnost při jídle, stolování, oblékání, hygieně, schopnost udržovat kolem sebe pořádek by se měla zdokonalovat, také pomoc rodičů a učitelů by se měla minimalizovat, určitě by měla přijít vzájemná pomoc od vrstevníků, učit se pomáhat si, komunikovat, vnímat potřeby druhých. Stejně důležité je pro nástup do školy umět ovládat psací a výtvarné potřeby.

Slovní zásoba je dalším aspektem pro začátek komunikace ve školním prostředí, dítě musí být natolik odolné, aby se dokázalo slovně projevit, poprosit o pomoc či radu, vyřídít vzkaz, nebát se promluvit.

Zápis do první třídy

Je velkou událostí pro dítě, koná se většinou od 15. ledna do 15. února před nástupem do školy, kdy dítě dosáhne věku šesti let do konce kalendářního roku. Zjišťuje se připravenost dítěte – školní zralost.

„Rodiče často děti již na zápis trochu připraví, aby vše probíhalo hladce. Dítě bude totiž muset před cizími lidmi (učitelkami ze školy) a v cizím prostředí předvést něco z toho, co již umí. Zpravidla nacvičí s dítětem nějakou básničku nebo písničku, dítě připraví na to, že se ho bude paní učitelka na něco ptát, že bude možná něco kreslit. Děti se většinou rády pochlubí tím, co už umí, ale dobrá příprava jim pochopitelně průběh celé situace usnadní. Dítě pochopitelně zásadě neočekává, že by mohlo být neúspěšné, a proto příchod něčeho nového, tj. v našem případě školy, je spojen s radostným očekáváním. Těšit se do školy je pro dítě přirozené.“

(Klégrová, 2003, s. 11)

„Někteří rodiče se na takové vyšetření před zápisem do první třídy dívají jako na jakousi první maturitu, kterou musí dítě složit, aby vůbec mohlo do školy nastoupit. A připravují se na to s rozechvěním. Ale žádný strach – o žádnou zkoušku tu vlastně nejde! Na vstup do základní školy má dítě nárok ze zákona a nikdo jej rodičům nemůže upírat. Je to ovšem závažný krok do života a tak je rozumné, aby se rodiče přece jen poradili s odbornými pracovníky.“

(Z. Matějček, 2005, s. 175)

Zjišťuje se dosažená úroveň dítěte v různých oblastech, zápis by měl sloužit k seznámení dítěte s prostředím, kde bude potom dalších pár let místo navštěvovat. Dítě plní úkoly, které si pro něj připravila škola, jestliže dítě není dostatečně zralé, doporučuje se rodičům navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu. Rozhodně není zápis přijímací zkouška, protože škola má ze zákona povinnost přijmout každé dítě, výjimkou je odklad školní docházky.

(V. Mertin, 2004)

Podle Stoppardové (1992, s. 178) by mělo mít dítě připravené na školu tyto společenské, fyzické a psychické předpoklady.

Společenské předpoklady:

- je oblíbeno a přijímáno ostatními dětmi a nezaujímá agresivní nebo mučednický postoj, když musí čelit problémům
- umí se rozdělit s ostatními
- je ochotno pomáhat doma a je schopné plnit jednoduché úkoly
- je spokojené, když si hraje se skupinkou přátel
- umí si zajistit své osobní potřeby, jako například umytí a osušení rukou
- když se nabízí nějaká nová činnost, je připraveno se zapojit
- pokud jsou dány pokyny, je srozuměno se jimi řídit

Fyzické předpoklady:

- umí si poradit s knoflíky, zipy a tkaničkami
- má šikovné prsty, umí stříhat nůžkami, zvládne velkou tupou jehlu a nit, umí navlékat korálky, umí i jiné věci, které patří k manuální zručnosti
- umí chytit a hodit velký míč
- udrží dobře rovnováhu, když jde po zídce nebo po kladině
- umí poskočit
- umí chvíli poskakovat na jedné nebo na druhé noze
- není přehnaně nesoustředěné nebo apatické
- je schopno dosáhnout levou rukou přes hlavu na své pravé ucho a obráceně

Psychické předpoklady:

- umí hovořit o nějaké nedávné události či zážitku rozumně, s určitým stupněm plynulosti
- má rádo příběhy a je schopné je poslouchat bez přílišných projevů neklidu
- rozeznává barvy a zná jejich názvy
- zná své vlastní příjmení, adresu a telefonní číslo
- pamatuje si, o čem asi jsou jeho oblíbené pohádky

- vyslovuje, artikuluje a vytváří věty docela plynule
- už umí nazpaměť některé dětské písničky a říkanky
- ať už má hudební sluch nebo ne, rádo se připojí ke zpěvu
- projevuje touhu číst a zajímá se o knihy a o vše, co se dá číst, kreslené příběhy mu také docela vyhovují
- zapojí se do her, které doma hrajete s ostatními dětmi, když začnete hrát novou hru, jedná podle instrukcí

Jak zápis probíhá?

Ve škole, kterou si rodiče vyberou, jsou vypsány dny zápisu. V některých školách probíhají i dny otevřených dveří, patří mezi akce, které se snaží dětem školu maximálně zpříjemnit. Větší školáci jsou převlečeni za pohádkové postavy, chystají pro děti hry nebo mají připraveny nejrůznější soutěže.

Ve třídě už na předškoláčka čekají paní učitelky. Obvykle se ptají na jméno, adresu nebo na školku, do které dítě chodí. Snaží se s dítětem komunikovat a zjistit jestli má dítě logopedické problémy, vyjadřovací schopnosti a sociální dovednosti předškoláka.

Předškoláček většinou říká básničku nebo zpívá písničku a kreslí obrázek (většinou se kreslí rodina, aby pedagog zjistil míru vspělosti dítěte). Také může skládat různé tvary, poznávat je, skládat puzzle, někde děti zavazují tkaničku, jinde třeba řadí pastelky podle barev, počítá obrázky, popisuje obrázek.

Obavy, že dítě něco nezvládne, nemusí mít žádný rodič, dítě má z mateřské školy bohaté zkušenosti, školky jsou v dnešní době vybaveny velkým dostatkem didaktických pomůcek a her. I když doma kreslí nádherné obrázky a před paní učitelkou se mu zrovna dařit nemusí, ale to už je ojedinělým případem.

Paní učitelka kvůli chybě rozhodně vaše dítě nebude považovat za méně nadané. Pro děti je daleko těžší zvládnout běžné dovednosti v cizím prostředí a před cizím člověkem. Proto je na místě velká podpora rodičů. A důležité je navodit příjemnou atmosféru, vhodné je mít krásně vyzdobenou třídu, aby se v ní dítě cítilo dobře.

Jak dítě na zápis připravit?

Nemá smysl dopředu učit děti číst, psát a počítat. To určitě zvládnou během první třídy spolu se svými spolužáky. I když existuje dost dětí, které čtou už ve školce, neměli bychom je ke zvládnutí těchto dovedností nutit. Všechno má svůj čas, říká se. A tady to platí dvojnásob.

U zápisu paní učitelka určitě nebude zkoumat, jestli předškolák umí všechna písmena a jak mu jde počítání. Zhodnotí celkovou připravenost dítěte pro školu. I když nevíte, jestli nepožádat o odklad, mějte na paměti, že půlrok je dlouhá doba. Jestli vaše ratolest v lednu neumí zavázat tkaničku, do začátku školního roku je času dost a děti v tomto věku vyspívají velmi rychle.

Jak se o sebe dítě postará a co už se naučilo?

- **Hygienické návyky a samoobsluha**

Dítě ví, že po použití záchodu si má umýt ruce, umí se samostatně oblékat, obouvat, u stolování umí správně použít příbor.

- **Komunikace a samostatnost**

Předškolák zvládne vyprávět příběh nebo krátkou pohádku. Dokáže mluvit o svých zážitcích, vyjádří své pocity. V obchodě si umí říct o věc, kterou chce koupit. Zná svoji adresu, řekne, kolik je mu let. Neplete si pojmy včera, zítra. Ví, kde je vlevo a kde vpravo. Rozlišuje prostor (nad, pod, vedle, u, ...).

Zvládne se naučit básničku o čtyřech verších. Umí doplnit jednoduché protiklady a dovede jednu věc popsat různými způsoby. Předškolák dovede říct, na které písmenko začíná slovo, dovede vytleskat rytmus, pamatuje si sedm slov. Má dobrou slovní zásobu.

Dovede se na čas obejít bez rodičů. Zná základní pravidla slušného chování (umí pozdravit, poděkovat, poprosit).

- **Jemná motorika**

Dítě zvládne stříhání nůžkami, kresbu, modelování, navlékání korálků. Umí roztřídit drobné předměty podle tvaru nebo jiných znaků (barvy, velikosti, ...). Zašroubuje matku, zapne knoflíky i zip. Umí složit jednoduché puzzle. Zná tužky, vodovky, křídly, pastelky, další barvy (tuš, tempery, ...).

- **Fyzická obratnost (hrubá motorika)**

Předškolák umí skákat snožmo i po jedné noze, přejít po lavičce nebo po rovné čáře nakreslené na zemi, zvládne přeskočit překážku, házet míčem jednou rukou i obouřuč a umí míč chytit, skáče přes švihadlo. Umí kopat do míče. Zvládne skákat panáka a zopakuje několik tanečních kroků.

- **Číselná představivost**

Dítě dovede napočítat do deseti a spočítá několik předmětů (pět pastelek, čtyři kolečka atd.).

- **Grafomotorika – příprava na psaní**

V předškolním věku už bychom měli znát lateritu dítěte, tzn. vědět, zda je náš potomek levák, nebo pravák. Dítě umí udělat z prstů špetku a ví, jak se správně drží tužka. Předškolák umí sedět u stolu tak, že má nohy na zemi a jeho opřené ruce svírají v lokti pravý úhel.

Dítě umí nakreslit rovnou čáru, kruh, obloučky, šneky, čtverec, vlnovky, smyčky. Dovede nakreslit panáčka s pěti prsty, hlavou, krkem, trupem, zvládne doplnit i detaily (knoflíky, kapsy, ...). Dovede obtáhnout psací písmo a překreslí tiskací písmeno. Některé děti se zvládnou i podepsat.

Předškolák umí vybarvit omalovánku bez přetáhnutí linky a dokreslit chybějící části obrázku. Zvládne spojit rovnou čárou dva body v libovolném směru.

Pokud rodiče váhají, zda přihlásit dítě do školy, nebo ještě rok počkat, je na místě návštěva pedagogicko-psychologické poradny. Odborníci dítě otestují a rádi pomohou. Není vhodné cokoli uspěchat nebo naopak zbytečně odložit vstup do školy dítěti, které by první třídu zvládlo.

3.2 Přípravenost jako informace pro rodiče

Některé školy dnes při zápisu dávají rodičům informace o tom, jak by mělo být připraveno jejich dítě k nástupu do školy. Také mateřské školy jsou těmito informacemi vybaveny u předškolních dětí, v posledních letech se více dbá na připravenost, více se s dětmi

pracuje a odbourávají se jazykové a jiné bariéry prostřednictvím různých např. logopedických tříd, které si mateřská škola zřizuje dle potřeb a výskytu nedostatků u dětí za účelem pomoci dětem a smysluplně s nimi pracovat a věnovat se jim.

Tyto informace jsou pro většinu rodičů velice důležité, každý rodič má zájem o to, aby jeho dítě nemělo žádné problémy a jeho připravenost byla v mezích normy.

Jednoduchý přehled může vypadat následovně:

Optimální připravenost	Nedostačující připravenost
Dítě rozumí mluvené řeči – pokynům a různým sdělením, vyjadřuje se srozumitelně ve větách jednoduchých a souvětích, klade otázky, umí vyprávět krátké příběhy, má přiměřenou slovní zásobu.	Dítě chápe sdělení učitelů nebo spolužáků jinak, než bylo myšleno, vyjadřuje se jednoduše, je mu špatně rozumět, špatná výslovnost, slovní zásoba je omezená. Důsledek pro výuku: nepochopení výkladu učitele, překážka ve vztazích s ostatními dětmi.
Orientuje se v okolí, zná svou adresu, jména a povolání rodičů, svůj věk.	Nezná základní údaje o sobě a svém okolí.
Začíná myslet logicky, svět chápe realisticky.	Neuvažuje logicky. Důsledek pro výuku: nedostatečné pochopení učiva.
Rozumí číselnému projevu, spočítá pastelky do pěti, seřadí čísla od nejmenšího po největší, chápe pojmy.	Nedokáže počítat ani do pěti, nechápe pojem čísla, pořadí, množství. Důsledek pro výuku: nechápe učivo.
Je zralé v grafickém projevu a v tělesné obratnosti. Je manuálně šikovné, dobře ovládá pohyby svého těla, umí zacházet s nůžkami, drží správně tužku, dokáže napodobit tvar tiskacího a psacího písma, umí popsat, co nakreslilo.	Je obecně výrazně neobratné, křečovitě drží tužku a tlačí na ni, nedokáže napodobit tvar písmen a čísel, odmítá kreslit a vystříhat. Důsledek pro výuku: dítě selhává v psaní, kreslení, v pracovní výchově i v tělocviku.
Je schopné soustředit se na práci, vydrží pracovat dostatečně dlouho, odolává rušivým podnětům, dokáže překonat únavu.	Obtížně se soustředí, snadno se nechá rozptýlit, často přerušuje práci, působí jako duchem nepřítomné. Důsledek pro výuku: nedává pozor, nepracuje, ruší ostatní.

Bez potíží navazuje kontakt s cizí osobou, ochotně se podřídí autoritě.	Vyhýbá se kontaktu s cizími osobami, je stydlivé, bázlivé a závislé na rodině. Důsledek pro výuku: nechce navštěvovat školu, nekomunikuje s učitelem.
Přiměřeně ovládá emoční projevy, je schopné odložit splnění svých přání na později, snaží se dokončit započatou práci.	Obtížně kontroluje emoce, při nezdaru rozhází po zemi pastelky, při práci nemá výdrž, převládá zájem o hru.
Má pozitivní postoj ke škole a učení, do školy se těší, rádo si hraje na školu, má zájem o nové věci, klade hodně otázek.	O školu se nezajímá, rádo si hraje, neprojevuje zájem o rozšiřování znalostí a vědění, neklade otázky. Důsledek pro výuku: dítě nebaví učivo, nedává pozor, postrádá motivaci k lepším výkonům.

(J.Kropáčková, 2008)

3.3 Nepřipravenost neboli nezralost dítěte

Můžeme charakterizovat jako nedosažení vývojové úrovně dítěte. Nezralé dítě se může projevovat slabší v oblasti počátečního trivía:

- čtení
- psaní
- počítání

Nepřipravenost dítěte je opožděna v rozvoji sluchové a zrakové percepce, nedovede vnímat celek jako soubor částí, které jsou systematicky uspořádány.

Nezralé dítě nemá dostatečně rozvinuté verbální schopnosti a dovednosti, tzn., že jeho řeč je natolik oslabena, že se nedokáže slovně projevovat, tím pádem se adaptovat v sociální oblasti. Jeho uvažování a myšlení není dostatečně vyvinuto, dokáže se soustředit na to, co ho dostatečně zaujme, nedokáže vnímat rozdíly, rozlišovat podobné věci a špatně chápe souvislosti.

Nedokáže dlouho a koncentrovaně pracovat, často bývá unavené, po krátkém časovém úseku se přestává na práci soustředit. Neumí se jako připravené dítě naučit to, co je třeba a

rozdíle je zcela viditelný. Nezralé dítě se projevuje neuspokojivě v plnění zadaných úkolů, zajímá se stále více o hru. Nezralost může být ještě také spojena se silným poutem na rodinu, zejména na matku, takové dítě bývá plačtivé, úzkostné a nejisté, ustrašené a neklidné.

Tuto závažnost musíme brát na vědomí a dát dítěti příležitost, aby cesta k dalšímu vývoji byla příjemná, zajímavá a veselá.

Pro dítě je to velká zátěž zvládat školní režim, v tuto chvíli je velice přijatelné provést screeningové vyšetření školní zralosti a pokud je to nutné, tak i podrobnější psychologické vyšetření.

(M. Vágnerová, J. Klégrová, 2008)

Tak jak hovoří Šimíčková-Čížková (2008, s. 91) „znaky školní nezralosti mohou postihnout jednu či více uvedených oblastí týkajících se dílčích a speciálních aspektů školní připravenosti, anebo být více či méně globální charakteristikou dítěte.“

K vyhledávání dětí nezralých slouží v našich podmínkách Jiráskem modifikovaný Kernův test školní zralosti, který je však jakýmsi hrubým sítem, nevyjadřuje se k příčinám školní nezralosti.

Tento test zahrnuje 3 úkoly – kresbu mužské postavy, napodobení psané věty a obkreslení skupiny teček. Na problematické děti mohou také upozornit učitelky mateřských škol, pediatři a samotní rodiče, další možnosti k odhalení nezralosti jsou i zápisy do prvních tříd.

Tyto děti jsou potom s rodiči odeslány do pedagogicko-psychologické porady, kde podstoupí podrobnější vyšetření a pak jsou doporučeny různé formy stimulace dítěte zaměřené na překonání zjištěných nedostatků.

Potom záleží na rodičích, škole i okolí, aby dítě vstupovalo do školy s nadějí, že požadavky zvládne. Při posuzování každého dítěte je důležitá osobnost učitele a jeho individuální přístup k dětem.

4. Vlivy školní připravenosti

Každé dítě je v předškolním vývoji vedeno několika důležitými osobami, tvoří je především rodiče, sociální prostředí – mateřské školy, soukromé mateřské školy s různým či speciálním zaměřením a poslední řadě i vrstevníci, kteří jsou spolu v každodenním kontaktu.

4.1 Rodina a rodiče

Je jednou ze základních složek společnosti, jaká je rodina a její způsob výchovy, také jsou děti. Rodina je první malá skupina, v níž začíná formování osobnosti dítěte.

(J.Čáp, 1993)

„Rodina je základním životním prostředím dítěte. Nejen že dítě obklopuje, ale také se do něho promítá“

(Z. Helus, 2007, s. 135)

To co dítě vidí a vnímá v rodinném prostředí, tak se potom chová a jedná, napodobuje obraz vnitřního chodu rodiny.

„Výchova v rodině by měla být většinou radostným spoližitím než osnovami řízeným vychováváním.“

(J. Langmeier, D. Krejčířová, 1998, s. 248)

Podle Z. Heluse by měla rodina plnit tyto funkce vzhledem k dítěti:

1. Rodina by měla uspokojovat základní potřeby dítěte, zajišťovat potřebu bezpečí, lásky, pohybu, jídla, dostatečné množství podnětů pro rozvoj dítěte.
2. Rodina by měla plnit funkci domova, jediného místa, kde je péče o dítě základem pro vytváření životní jistoty.
3. Rodina by měla být prostorem pro seberealizaci a aktivní prostorem pro svobodný projev.
4. Rodina by měla být místem, kde se dítě seznamuje s věcmi rodinného vybavení. Dítě pozoruje, jak se s věcmi zachází, jak se věci kupují a uchovávají, jak se v rodině hospodaří, to vše dítě vnímá a seznamuje se tak s těmito principy.
5. Rodina určuje prvopočáteční prožitek sebe sama.

6. Rodina učí dítě vnímat ostatní jako osobnosti, učí dítě vcít'ovat se do druhého člověka.
7. Rodina v dítěti probouzí základy povinností, úcty, dítě je přirozeně začleňováno do rodinných činností.
8. Rodina učí dítě vnímat mezigenerační vztahy.
9. Rodina dává dítěti představu o širším okolí, společnosti a světě. Snaží se dle svých možností objevovat svět.
10. Rodina také nabízí dítěti radu o pomoc, možnost vyslechnutí, je prostředím, kde se snaží s dítětem vyřešit různé životní situace.

(Z. Helus, 2007)

V každé rodině jsou nastaveny určité zvyky, říkáme jim rituály, dávají v průběhu dne začátek a konec, můžou vznikat samy, nebo se utvářejí podle potřeby v rodině. Každá rodina má své vlatní, jsou určitým znakem rodiny.

Podle Weikerta (2007) se mohou upravovat průběh dne – co se děje v rodině ráno, když se vstane, po škole, zda – li se všichni sejdou doma, jdou společně vyvíjet další aktivitu nebo jsou doma, jak se večer připravují na další den s dětmi, zvyklosti v rodinách jsou různé.

„Rituály pomáhají tam, kde se pro samé povinnosti nedostaneme k sobě samým, nebo když se kvůli pracovní či rodinné situaci průběh každého dne liší. Právě v takovém případě potřebuje dítě rituály, jichž se může držet. Rituály představují spolehlivépevné body, kterých se dítě může držet.

(Weikert, 2007, s. 87)

Rituály, které jsou spolehlivé:

- dítě budíme maňáskem, loutkou, panenkou
- každý večer zazpíváme nějakou písničku
- přečteme dítěti před spaním pohádku
- před společným jídlem popřejeme dobrou chuť
- jednou, dvakrát v rýcnu hrajeme společenské hry, dětské hry
- před spaním čistíme společně zuby
- po jídle společně sklízíme nádobí
- dítě samo prostírá stůl

Mohly bychom uvádět další rituály, záleží na rodině, jaké si vytvoří, mohou se zavádět se stoupajícím věkem dítěte nové, vhodnější pro určitý věk dítěte.

4.2 Sociální prostředí

Další důležité prostředí pro rozvoj dítěte tvoří mateřská škola – v souvislosti se školní připraveností. Dítěti můžeme lépe porozumět, když nezapomínáme na působení školy i domova. *„Klíčovou zásadou je, že škola by v dítěti, které se doma ocitá v nepříznivých podmínkách, neměla vyvolávat další tíseň“*

(Fontana, 1997, s. 45)

„Úkolem výchovy v mateřské škole je ovlivnění a korekce chování dítěte i komplexní rozvoj jeho osobnosti, výchova v této instituci má doplňovat rodinnou výchovu, ale sama bez spolupráce rodičů nestačí.“

(Králíková, Singerová, 1985, s. 16)

Škola mnohdy může plnit zásady lepšího prostředí než domácího, objevuje se ve výjimečných případech. Mateřská škola vytváří základy vědomostí, je prostředím pro komplexní rozvoj dítěte, doplňuje rodinnou výchovu, ale sama na to bez spolupráce rodičů nestačí. V mateřské škole je rozvoj dětí plánovanou každodenní činností.

(M. Králíková, J. Singerová-Nečesaná, 1985)

Jestliže chceme pro dítě to nejlepší a nejúčinnější vedení, aby bylo připraveno na školu, umístěme jej do mateřské školy, zajistíme dítěti plynulý a všestranný rozvoj jeho osobnosti. Jeho základ v získávání informací bude zaručenou jistotou pro vstup do školy.

Mateřská škola je místem, kde dítě poznává jiné kulturní zvyklosti, může být také místem nápravné rodinné výchovy a to v případech, kdy je dítě doma zanedbáváno, není mu dána péče rodiny. Mateřská škola vede děti k základním hygienickým návykům, jak se chovat při jídle, jak zacházet s hračkami, jak se obsloužit, být samostatný.

Mateřská škola je téměř jediným místem, které může zajistit ideální rovnováhu mezi nezbytně žádoucí mírou omezování, kterou s sebou nese výchova ve formálně vytvořené skupině a svobodným rozvojem osobnosti lidské jedinečnosti každého dítěte.

(Opravilová, 2002)

„V tomto smyslu se mateřská škola stává pro širší rodičovskou veřejnost i místem celkové pedagogické osvěty.“

„Dnešní věda říká, že dětská společnost je pro předškolní dítě vývojově nutná.“

(Matějček, 2005, s. 142)

Z hlediska správného vývoje bychom měli dávat pozor na to, zda-li dítě přibírá na váze, roste do výšky, vyvíjí se po motorické stránce. Jestli má zájem o čtení, píše písmena nebo své vlastní jméno. Dokáže plnit více jednoduchých úkolů v určitém sledu, dokáže se řídit jednoduchými pokyny a umí dokončit dané úkoly.

(K. E. Allen, 2002)

„Mateřská škola má vůči rodině i několik pozitivních funkcí. Jestliže rodiče nemají právě vhodné rodičovské postoje nebo jestliže jejich výchovné zásady jsou přinejmenším zvláštní, a nesouměřitelné s běžnými normami okolní společnosti, dítě v mateřské škole poznává to, co je běžné a normální.“

Mateřská škola je novým odborníkem poznatkům z pedagogiky a dětské psychologie přístupnější nežli běžná rodina. Silnou stránkou mateřské školy jsou znalosti a zkušenosti v tom, jak vést děti, aby si osvojily účelné návyky (hygiena, oblékání, udržování pořádku apod.) a účelné dovednosti (zacházení s tužkou, barvičkami a jinými pomůckami tvořivé práci). V jednotlivých případech se může mateřská škola stát i vysloveně terapeutickým prostředím.“

(Matějček, 1996, s. 49)

Škola by v dítěti, které doma nemá příznivé podmínky, neměla vyvolávat další tíseň, měla by pomáhat dítěti být silnou osobností. Tento úkol může škola vykonat pouze tehdy, jestli je ochotna pochopit domácí problémy dítěte, vcítit se do situace a neutíkat od povinností pomoci dítěti. *„Není možné připustit situaci, kdyby normy byly předmětem výsměchu a necitelných poznámek.“*

(Fontana, 1997, s. 46)

„Mateřská škola je právě tím prostředím, které by mělo naplňovat potřeby společnosti ostatních dětí, má na vývoj dítěte velký vliv. Pro dítě je tedy velmi důležité jak se v mateřské škole cítí, jak se naučí orientovat v sociálních vztazích, jak dokáže navazovat kontakty s ostatními dětmi, jak bude vycházet s autoritou učitelky a jak je celkově spokojené. Již

v mateřské škole se dítě učí věřit ve své schopnosti a vlastní síly. To pak vytváří základ pro jeho sebehodnocení v pozdějším věku. “

(Klégrová, 2003, s. 40)

Novým modelem pro výchovně-vzdělávací práci v mateřské škole je:

Rámcový vzdělávací program pro mateřské školy z roku 2001, do popředí staví dítě s přirozenými potřebami. Důraz je kladen na celkový harmonický rozvoj dítěte, respektovány jsou jeho zvláštnosti.

Vzdělávání je rozděleno do pěti oblastí, které udávají základní směr vzdělávání a výchovy dítěte:

(Klégrová, 2003)

- **Dítě a jeho tělo** – v oblasti biologické je nutné stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou a pohybovou zdatnost a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit se sebeobslužným činnostem a vést ke zdravým životním návykům a postojům.
- **Dítě a jeho psychika** – v oblasti psychologické je dobré podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebe nahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení. Tato oblast zahrnuje tři podoblasti: Jazyk a řeč, Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazii, Sebeпоjetí, city a vůle.
- **Dítě a ten druhý** – v interpersonální oblasti je důležité podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.
- **Dítě a společnost** – v oblasti sociálně-kulturní je nutné uvést dítě do společenství ostatních lidí, do života v lidské společnosti i do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky a postoje, přijmout základní všeobecné uznávané společenské, morální a estetické hodnoty a podílet se na utváření společenské pohody.

- **Dítě a svět** – v enviromentální oblasti je důležité založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí a vytvořit základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí. Úkolem předškolního vzdělávání je dovést dítě na konci jeho předškolního období k tomu, aby v rozsahu svých osobních předpokladů získalo věku přiměřenou fyzickou, psychickou i sociální samostatnost a základy kompetencí důležitých pro jeho další rozvoj a učení, pro život a vzdělávání.

(RVP PV, 2004)

Úkoly předškolního vzdělávání

Základem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v první řadě na ni pomáhat zajistit dítěti harmonické prostředí s dostatkem všestranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu a přirozenému rozvoji a učení.

Předškolní vzdělávání má smysluplně má smysluplně dotvářet program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytovat dítěti odbornou a kvalitní péči. Mělo by usilovat, aby první vzdělávací krůčky dítěte byly stavěny na promyšleném, odborně postaveném a lidsky i společensky hodnotném základě, a aby čas prožitý v mateřské škole byl pro dítě radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých a spolehlivých základů do života i vzdělávání.

Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učít dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané.

Současná vzdělávání vychází z přesvědčení, že člověk se musí vzdělávat po celý život a že by měl mít zájem na svém vzdělávání, učení i poznávání, které mu umožňuje dokonalejší a bohatší interakci se světem. Za důležitý start tohoto procesu je považováno předškolní vzdělávání a jako takové dnes nachází významnou podporu státu.

Nový školský zákon umožňuje odložit povinnou školní docházku nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

Pro život dítěte má předškolní vzdělávání dalekosáhlý význam, neboť poznatky lékařů, psychologů a pedagogů dokazují, že většina toho, co dítě prožije v prvních letech života a co z

podnětů okolního prostředí přijme, je trvalá a že rané zkušenosti, které dítě získává tím, kde dítě vyrůstá, v jaké rodině a společnosti.

Důležitým úkolem předškolního vzdělávání je zahájit a dále tvořit dobré předpoklady pro pokračování ve vzdělávání tím, že za všech okolností budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí a umožňováno tak každému dítěti dospět v době, kdy opouští mateřskou školu, k optimální úrovni osobního rozvoje a učení, i k takové úrovni, která je pro dítě individuálně dosažitelná.

V zájmu předškolního vzdělávání je zajištění připravenosti na školu a plynulá návaznost předškolního vzdělávání na základní vzdělávání, stím souvisí maximální využití a uplatnění výsledků dosažených v etapě předškolního vzdělávání. Tato etapa je důležitá, aby přechod byl pro dítě plynulý, většinou proces probíhá bezproblémů, musí se snažit i rodiče, aby dítě co nejvíce podpořili, aby změnil přístup a zavedly i nové změny v přístupu k dítěti.

Na základě dlouhodobého a každodenního styku s dítětem i jeho rodiči může předškolní vzdělávání plnit i úkol diagnostický, zejména ve vztahu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Dětem, které to potřebují (dětem s nerovnoměrnostmi ve vývoji, dětem se zdravotním postižením, se zdravotním a sociálním znevýhodněním), má předškolní vzdělávání, na základě znalosti aktuální úrovně rozvoje dítěte i jeho dalších rozvojových možností, poskytovat včasnou speciálně pedagogickou péči a tím zlepšovat jejich životní i vzdělávací šance.

Specifika předškolního vzdělávání, metody a formy práce

Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dítěte této věkové skupiny a současně dodržuje a přihlíží jak tato vývojová specifika byla při vzdělávání dítěte v plné míře respektována.

Předškolní vzdělávání by proto mělo nabízet priměřené vzdělávací prostředí, pro dítě lákavé, pozitivní, zajímavé a obsahově bohaté, v němž se dítě může cítit jistě, bezpečně, radostně a spokojeně, a které mu zajišťuje možnost projevit se, bavit a zaměstnávat přirozeným dětským způsobem, ale i určujícím dodržovat pevné hranice.

Vzdělávání má být vázáno k individuálně různým potřebám a možnostem jednotlivých dětí, včetně vzdělávacích potřeb specifických. Každému dítěti je třeba poskytnout pomoc a podporu v míře, kterou individuálně potřebuje, a v kvalitě, která mu vyhovuje. Proto je nutné, aby vzdělávací působení pedagoga vycházelo z pedagogické analýzy - z pozorování a uvědomění si individuálních potřeb a zájmů dítěte, ze znalosti jeho aktuálního rozvojového stavu i konkrétní životní a sociální situace a pravidelného sledování jeho rozvojových i vzdělávacích pokroků, je důležité vést pozorování a sledovat, vůbec zajímat se o každé dítě.

Jen tak je možno zajistit, aby pedagogické aktivity probíhaly v rozsahu potřeb jednotlivých dětí, aby každé dítě bylo stimulováno, citlivě podněcováno k učení a pozitivně motivováno k vlastnímu vzdělávacímu úsilí způsobem a v míře jemu vyhovující. Dítě tak může dosahovat vzdělávacích a rozvojových pokroků vzhledem k jeho možnostem optimálním a samo se může cítit úspěšné, svým okolím uznávané a přijímané.

Takovéto pojetí vzdělávání umožňuje vzdělávat společně v jedné třídě děti bez ohledu na jejich rozdílné schopnosti a učební předpoklady. V předškolním vzdělávání tak mohou být vytvářeny třídy, v nichž si děti mohou být věkově blízké, stejně tak i věkově vzdálenější, mohou vykazovat rozdílné vzdělávací možnosti a potřeby, včetně specifických.

Rozvojové předpoklady a možnosti dětí vyžadují uplatňovat v předškolním vzdělávání odpovídající metody a formy práce. Vhodné jsou metody prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost.

V zájmu dítěte je třeba vyvarovat se ve vzdělávání zbytečných nepříjemných zkušeností a zážitků.

Ve vzdělávání je třeba využívat přirozeného toku dětských myšlenek a spontánních nápadů a poskytovat dítěti dostatek prostoru pro spontánní aktivity a jeho vlastní plány. Učební aktivity by proto měly probíhat především formou nezávazné dětské hry, kterou se dítě zabývá na základě svého zájmu a vlastní volby.

V předškolním vzdělávání by mělo být v dostatečné míře uplatňováno situační učení založené na vytváření a využívání situací, které poskytují dítěti srozumitelné praktické ukázky životních souvislostí tak, aby se dítě učilo dovednostem a poznatkům v okamžiku, kdy je

potřebuje a lépe tak chápal jejich smysl. Tento proces trvá celé předškolní období, dítěti se opakuje v různých situacích.

Významnou roli v procesu učení sehraává spontánní sociální učení, založené na principu přirozené nápodoby, což je pro předškolní období přirozené. Proto je třeba ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne v mateřské škole vyskytnou, nejen v didakticky zaměřených činnostech, poskytovat dítěti vzory chování a postojů, které jsou k nápodobě a přejímání vhodné a pro dítě tím nejlepším obrazem.

V předškolním vzdělávání by měly být uplatňovány aktivity spontánní i řízené, vzájemně provázané a vyvážené, v poměru odpovídajícím potřebám a možnostem předškolního dítěte. Takovou specifickou formou, vhodnou pro předškolní vzdělávání v podmínkách mateřské školy, je didakticky cílená činnost, která je pedagogem přímo nebo nepřímou motivovaná, která je dítěti nabízena a v níž je zastoupeno spontánní a záměrné (cílené, plánované) učení. Tyto činnosti mohou probíhat zpravidla v menší skupině či individuálně, ale určitě by měly být zařazovány a neopomíjeny. Jsou pro výchovu a vzdělávání v mateřské škole důležité.

Didaktický styl vzdělávání dětí v mateřské škole by měl být založen na principu vzdělávací nabídky, na individuální volbě a aktivní účasti dítěte. Učitelka má být důsledná a nápomocná dítěti na jeho cestě za poznáním probouzet v něm aktivní zájem a chuť dívat se kolem sebe, naslouchat a objevovat, nikoli tím, kdo dítě úkoluje a plnění těchto úkolů kontroluje.

Úkolován je pedagog – jeho hlavním úkolem by mělo být iniciovat vhodné činnosti, připravovat prostředí a nabízet dítěti příležitosti, jak poznávat, přemýšlet, chápat a porozumět sobě i všemu kolem sebe stále účinnějším způsobem.

V předškolním vzdělávání je třeba uplatňovat integrovaný přístup. Obsah úkolů by měl vycházet ze života dítěte, být pro ně smysluplný, zajímavý a užitečný. Realizace takovýchto úkolů poskytuje dítěti širokou škálu různých aktivit a nabízí mu hlubší prožitek. Dítě tak nezískává jen izolované poznatky či jednoduché dovednosti, získaná zkušenost je komplexnější a stává se pro dítě snáze uchopitelnou a prakticky využitelnou.

I při tomto způsobu práce mohou být (a měly by být) při tvorbě i realizaci vzdělávací nabídky využívány metody a prostředky příslušných a vhodných didaktik jednotlivých oborů výchovně vzdělávacích činností (metodik), pokud jsou zaměřeny na práci s předškolním dítětem

a pokud odpovídají psychologickým a didaktickým specifikám předškolního vzdělávání. Učitelé by měli být v této oblasti stále vzdělávání, aby věděli, jak s materiálem zacházet a pracovat. Kam sáhnout, vědět kam se podívat, jak odborně postupovat.

(RVP PV, 2004)

4.3 Vrstevníci, první spolužáci

Skupina vrstevníků je současné době považována za důležitého činitele ve výchově. V předškolním věku se vytvářejí skupinky spíše herní a jsou často proměnlivé. Dítě se v těchto skupinkách učí životu v nich. Má podstatný význam pro vývoj zralé osobnosti.

(J. Čáp, 1993)

Děti se společně učí vnímat ostatní spolužáky a spoluutváří tak harmonické prostředí. Poznávají se navzájem, snaží se pochopit jeden druhého, může docházet i k nedorozumění mezi nimi, které se také společně učí řešit. Tím, že jejich věk je stejný, jsou na stejné úrovni, ovšem každé dítě je individualita sama o sobě, každé dítě je něčím vyjimečné a zajímavé. Děti se spolu sdílí jednu místnost, učí se spolu vycházet, pomáhat si, radovat se a tímto se připravují na další životní etapy.

Vrstevníci jsou nezbytnou součástí ve výchově dítěte. V raném dětství dochází k interakcím mezi dětmi příležitostně, jelikož se teprve učí životu s vrstevníky. Děti se teprve začínají hrát, každý sám a často dochází ke konfliktům mezi nimi, např. berou si navzájem svoje hračky, neumí vyjádřit, že si je chtějí půjčit. Teprve v předškolním věku se vytváří herní skupiny, které jsou jak už jsem si řekli proměnlivé a nestálé. Dívky i chlapci si každou chvíli hrají s někým jiným.

„Některé děti zůstávají až do vstupu do školy nebo ještě déle bez styku s vrstevníky. Bývá to způsobeno postojem ochraňujících a úzkostlivých rodičů, nemocí dítěte, technickými a místními podmínkami, kombinací těchto nebo i dalších okolností. Takové děti mívají nedostatek zkušeností v sociálních interakcích, a proto v jejich vztazích klidem a ve formování rysů osobnosti bývají obtíže.“

(Čáp, 1993, s. 286)

4.4 Odloučení od rodičů

Všechny děti, než začnou navštěvovat zařízení, kde se ocitnou bez rodičů musí být připraveni na to, že po nějakou dobu budou samy s jinými lidmi, ale přijmou tu skutečnost, že se pro něj rodiče zase vrátí.

V dnešním světě je mnoho moderních zařízení pro děti do tří let, kde chodí se svými rodiči – většinou maminkami v dopoleních hodinách a pod vedením pedagogů, vychovatelů si vytvoří program pro tyto děti, kde se učí pomalu si zvykat na „školičku“, děti si spolu mohou hrát, společně cvičí, tančí, malují, zpívají a věnují se vzdělávacím činnostem pro nejmenší a tak si zvykají na nové prostředí, do kterého budou později umístěny.

(Krowatschek, Domsch, 2007) uvádí tyto znaky strachu z odloučení, zda-li přetrvávají nejméně tři dny jak měsíc, je důvod k obavám:

- zřetelné příznaky stresu, když musí dítě opustit domov nebo některou z blízkých osob
- strach z toho, že by se mohlo něco blízké osobě stát
- přetrvávající starost ze ztráty rodiče, nehody či smrti
- odpor nebo nechuť jít kamkoliv, kde dítě bude bez blízké osoby
- strach být doma nebo jinde sám
- strach spát sám nebo kdekoliv jinde
- opakující se děsivé sny o odloučení
- tělesné příznaky jako je bolest břicha, hlavy, nevolnost, průjem
- pravidelný ranní boj při odchodu do školy

Většina dětí, které mají problémy s odloučením se od rodičů jsou odmala stydlivé a plaché. Když si, když si na nové prostředí zvyknou, strach vymizí, znovu se to stává dětem při nástupu do základní školy, strach z odloučení přichází a odchází v různých etapách, mohou být různě dlouhé.

(Krowatschek, Domsch, 2007)

5. Způsoby zjišťování školní připravenosti

Školní připravenost zjišťujeme u předškolního dítěte, jak by mělo být připraveno na vstup do školy a způsobilou osobou by měly být schopnosti a dovednosti dítěte zjišťovány. V následující kapitole se blíže seznámíme s metodami vhodnými zjišťující školní připravenost a v závěru se dovíme, jaká metoda je vhodná pro výzkumnou část této diplomové práce.

Diagnostika průběžná – učitelka může zjišťovat jaké jsou pokroky dítěte, jak se naplňuje vzdělávací program, učitelka může změnit přístup k dítěti, nabídnout mu efektivnější metody.

5.1 Metody pedagogické diagnostiky

Tyto metody slouží k poznávání dětí a dále k vytváření podmínek pro jejich další rozvoj. Základním stavebním kamenem vědeckého zkoumání jsou údaje, data a hodnoty proměnných. Mertin, Gillernová (2010) se přiklání k těmto základním metodám, které mohou využívat učitelky mateřských škol a uvádí pět základních:

Pozorování:

- patří mezi náročné diagnostické metody, důležité je ujasnit si cíl pozorování. Pozorování by nemělo být náhodné, jednorázové a příliš široké. V nestrukturovaném pozorování zapisujeme jevy, které jsme registrovali, je to druh náročnějšího pozorování, ale můžeme poprosit ještě jednu učitelku a vzájemně můžeme jevy zapisovat a doplňovat. Je vhodné používat technické prostředky, pomohou nám opakovaně analyzovat sledovanou situaci.

Rozhovor:

- rozhovor je metoda náročná, musíme vědět, na co se ptát a kdy se ptát, jak získané údaje interpretovat a posuzovat. Rozhovor můžeme vést s dítětem, učitelkami, rodiči, odborníky, musíme opět znát cíl, co budeme chtít z rozhovoru získat. Otázky musí být vhodně formulované, nevhodné formulace nám mohou výsledky velmi zkreslit.
- U předškolních dětí je diskutabilní, zda-li nám mohou poskytnout skutečně validní informace – pokud nezjišťujeme určité vědomosti. Především u mladších dětí provádíme rozhovor i s rodiči.

- Podobně jako u pozorování rozlišujeme strukturovaný a nestrukturovaný rozhovor – ten je volný a náročnější.

Dotazník:

- bývá postaven na písemném dotazování se, je mateřskými školami běžně užíván, používá se většinou před nástupem do mateřské školy, kde se v dotazníku pro rodiče získávají základní informace o dítěti, jaký je jeho zdravotní stav, psychická vyspělost, individuální zvláštnosti v chování a prožívání, jaké jsou oblíbené činnosti dítěte, případně zjišťujeme i údaje o rodině. Dotazník pro rodiče může sloužit při závěrečném hodnocení před odchodem z mateřské školy, může se zaznamenat pokrok v době, kdy navštěvoval mateřskou školu. Učitelka může také vyplňovat údaje v dotazníku, ale vždy musí mít souhlas rodičů.

Didaktické testy vědomostí, dovedností:

- didaktické testy bývají většinou zaměřeny na hodnocení pokroku dětí, používají se v základních školách. V předškolním věku se také užívají, je zde zdůrazňován pokrok dítěte, nikoliv pokrok vůči ostatním ve skupině.

Analýza hry:

- poskytuje cenné údaje o prožitcích dítěte, jeho aktuálním psychickém rozpoložení, zkušenostech, neboť kromě jiného je hra prostředkem sebevyjádření. Sledujeme preferenci her i to, jak je dítě ve hře schopno spolupracovat a komunikovat s vrstevníky, podřizovat se pravidlům.

5.2 Metody psychologické diagnostiky

Je možné využívat vybraných diagnostických nástrojů, ovšem je dobré domluvit se s pedagogicko-psychologickou poradnou na jejich užívání. Může to pomoci při hodnocení vývoje, některých vlastností, dovedností a také při zvláštnostech dítěte. A naopak se také může stát, že výsledek bude nadhodnocen, neboť opakovanou zkušeností se dítě učí.

Pro učitelku samu a pro její diagnostiku je zajímavé sledovat, jak se u dítěte spontánně vyvíjí zobrazování např. při kresbě lidské postavy.

Mezi učitelkami jsou známé dva testy:

- Jiráskův orientační test školní zralosti
- Kresba lidské postavy

Při pedagogicko-psychologické diagnostice sledujeme tyto důležité oblasti.

Kurikulum předškolní výchovy:

- rozvoj pohybových dovedností (hrubá a jemná motorika, lateralita, grafomotorika)
- osvojování návyků (oblékání, samostatnost, hygiena, pracovní návyky)
- zvyšování kvality poznávacích funkcí (rozvoj záměrné paměti, úmyslné pozornosti, verbálního a logického myšlení, diferencovaného vnímání, slovníku)
- rozvoje vědomostí (barvy, znalosti o přírodě, zvířatech, člověku, počasí)
- rozšiřování orientace časové (používání základních časových pojmů)
- rozšiřování orientace prostorové (orientace vpravo-vlevo, nahore-dole)
- předčíselných představ (orientace v řadě, přiřazování)
- rozvoje sociálních dovedností (s vrstevníky, s učitelkou, dodržování pravidel)
- úrovně školní zralosti

Záznamy z diagnostiky zakládáme průběžně, nezapomínáme na datum, hodnocení, doporučujeme shromažďovat ukázky plnění úkolů v jednotlivých úkolech, vytváříme dítěti, tzv. portfolio. Tento nový dokument je moderní záležitostí, ale je přehledný a mělo by jej mít v dnešní době každé dítě, zachycuje tak velkou snahu dítěte a tvoří tak zpětnou vazbu jak dítěti, tak učitelům i rodičům.

5.3 Testové metody

Každý z nás se v životě setkal s nějakým psychologickým testem, testy mají různý charakter, mohou to být testy zaměřené na inteligenci.

„Psychologické testy jsou měřicí nástroje . Užívají se k měření individuálních rozdílů ve schopnostech, vlohách, měří se celá řada dalších vlastností motivačních, temperamentových, sociálně psychologických, zjišťují se zájmy a různé aspekty osobnosti, včetně psychopatologických.“

(Plevová, 2004, s. 27)

V psychologii to znamená, že chceme porovnávat schopnosti, výkony dvou či více lidí navzájem, psychologický test musí spoňovat standardnost, objektivitu, reliabilitu a validitu.

(Ferjenčík, 2000)

Testy mentálních schopností

Patří k nejstarším diagnostickým metodám, jsou zaměřeny na výkon vyšetřované osoby, výsledky těchto testů jsou málo závislé na subjektivních úmyslech toho, kdo s testem pracuje.

Nejčastěji jsou zde řazeny:

- testy inteligence
- testy speciálních schopností
- testy vědomostí

Testy inteligenční

Dělí se na testy pro děti a pro dospělé. Pro děti se do tří let používají tzv. vývojové škály, diagnostikují stupeň vývoje, mororiky, řeči, počátky paměti a učení, sociálního učení.

Testy speciálních schopností

Vedle těchto testů existují i testy, které jsou zaměřené na některé schopnosti jedince, mohou to být testy inteligence.

Tyto testy můžeme měřit relativně samostatně, např. paměť, pozornost, kreativita, lateralita, matematické a verbální schopnosti.

Zde patří i zkouška laterality, zjišťuje se dominance mozkové hemisféry nad druhou, což se projevuje motorickým praváctvím a leváctvím. U nás tento test sestavil Matějček a Žlab a v testu jsou zahrnuty úkoly, které měří dominanci ruky, oka, dolních končetin a ucha.

Testy vědomostní

Zjišťují úroveň vědomostí, znalostí, ale slouží i ke zjišťování zájmů.

(Plevová, 2004)

II. Výzkumná část

6. Metodologie výzkumu

Hlavním cílem výzkumné části je zjistit jak jsou děti připraveny na vstup do školy pomocí připraveného didaktického testu – z prostředí, ve kterém se už mnoho naučily a své schopnosti pomocí učitelek a rodičů předvedou každý ve svém testu „připravenosti pro předškoláka“. Zjistit jaká je úroveň dětí v oblasti pozornosti, myšlení, paměti, rozvoje řeči, jemné motoriky, základech čtení a psaní a matematické představivosti.

Zjišťovány budou tyto dílčí cíle:

1. Provést analýzu celkového „testu připravenosti předškoláka.“
2. Zjistit jaký mají přístup učitelé a rodiče ke vzdělávání a učení dětí.
3. Evaluovat funkčnost testu a jeho užitečnost.
4. Zjistit jaké reakce jsou na připravený test ze strany učitelů.
5. Na základě zjištěných poznatků vytvořit úsudek.
6. Zjistit jak je připravenost dítěte na školu v mateřské škole rozšířena.
7. Zjistit jak děti úkol zpracovávaly.

Vyhodnocení testu poslouží jak učitelkám tak rodičům, pro jejich představu, jaké úkoly by měly děti znát a se kterými by si jako „předškoláci“ měli poradit.

Výzkumné otázky:

1. Jaká je úroveň připravenosti dětí v testu na vstup do školy?
2. Jaký je rozdíl ve zpracování úkolů v mateřské škole a v rodinném prostředí?
3. Který z úkolů byl pro děti nejnáročnější?
4. Který úkol byl pro děti nejjednodušší?
5. Kolik dětí splnilo všechny úkoly?
6. Kolik dětí si nedokázalo poradit s úkoly v testu?

Výzkumné otázky budou vyhodnoceny a podrobně zodpovězeny v grafu, zaznamenány budou výsledky uvedených oblastí. Každá oblast bude hodnocena zvlášť a ještě z grafu vyčteme, jaká je celková úspěšnost dětí připraveného testu.

6.1 Charakteristika a popis vzorku

Se svým výzkumem jsem začala následovně, nejprve si jsem si vypracovala test „připravenosti předškoláka“, který obsahuje sedm úkolů a každý úkol je zaměřen na jednu oblast schopností., kterou by děti před vstupem do školy měly zvládnout.

Test jsem rozdala třem mateřským školám, vysvětlila učitelkám o jaký test se jedná, jak mají postupovat a požádala je, aby test daly následující den také dětem a rodičům vyplnit domů.

Na vyplnění a zpracování měli učitelé a rodiče jeden týden, také chci podotknout, že test předškolní děti vyplňovaly v měsíci květnu, čili už nějakou dobu po zápise do školy, testem si mohly učitelé i rodiče potvrdit, v čem mají ještě děti nějaké nedostatky.

Ze tří školek jsem si vybrala školku, která spolupracovala nejlépe a ze které se mi také vrátilo nejvíce testů.

K vyhodnocení testů jsem si vybrala první mateřskou školu a 20 předškolních dětí, s některými jsem se také malinko seznámila a test v mateřské škole ještě spolu se dvěma učitelkami vyplnila.

Poté jsem také zjišťovala jak jsou na tom děti s připraveností na školu, a tuto problematiku probrala i s učitelkami, také jsem se ptala, jestli se jim test líbil a zda jim také v něčem pomohl a zda-li se jim dobře s testem pracovalo a jestli se jim potvrdila skutečnost připravenosti jejich dětí ve vědomostech a dovednostech, které se učí v mateřské škole. Učitelky ještě mohly zjistit, zda-li jejich znalosti vypovídají o jejich dosavadní připravenosti.

6.2 Popis užitých metod

Použila jsem **metodu didaktického testu vědomostí, dovedností**. Tento test je zaměřen na schopnosti a dovednosti dítěte formou hry, dítě dokazuje, že je připraveno poznávat nové věci, jde vidět, jak se zájmem test vyplňuje, hodnotí se pokrok dítěte, úkoly nejsou nijak náročné, v současné době děti pracují už v mateřské škole s pracovními listy, s takovým typem úkolů už se v předchozí době setkaly. Test hodnotím jako pomoc učitelů a rodičům při vzdělávání dětí, nemůže nijak dítě poškodit, jen se zjišťuje úroveň v oblasti dovedností a vědomostí, co se děti doposud naučily.

Vyhodnocení testu by mělo opravdu sloužit jen pro učitelky mateřských škol a pro rodiče, jsou jen takovou malou výpovědí o tom, jak je dítě „šikovné“ a jak si s úkoly dokáže poradit. Jde o „malou zkoušku“ v životě dítěte, hodnotí se jen splnění a nesplnění úkolů.

V testu dodržujeme individuální přístup, s dítětem komunikujeme během testu, dítěti radíme, když požádá o pomoc. Každou otázku dítěti přečteme, ve vyplňování už pokračuje samo.

Otázky jsou zaměřeny na oblasti směřující k rozvoji pozornosti, myšlení, paměti, čtení a psaní, matematické představivosti, jemné motoriky a rozvoji řeči. Úkoly jsou zpracovány formou zábavy. Na každou oblast je zaměřena jedna otázka.

Test je vypracován pomocí knih určených pro předškolní děti, některé testy jsou sestavovány profesionálními pedagogy a psychology – jsou podporovány těmito „cviky“ jako přípravné pro školu.

6.3 Popis vlastního výzkumu

Výzkum jsem prováděla v mateřské škole u předškolních dětí v posledním týdnu měsíce května. Na zápise se děti setkaly se podobnými typy úkolů, tudíž jsem nechala ještě čas uzrát myšlení některých dětí a dostavila se z tohoto důvodu do školy později, měsíc před letními prázdninami, kdy už jsou děti předškolní „skoro školáci“.

„Test připravenosti předškoláka“ vyplňovalo:

- 20 dětí z první mateřské školy
- 17 dětí z druhé mateřské školy
- 10 dětí ze třetí mateřské školy

Pro výzkum jsem použila testy z první mateřské školy, vyhodnocení testu bylo 100%, test jsem vyplňovala s dětmi a se dvěma učitelkami přímo v mateřské škole. S každým dítětem se pracovalo individuálně, každé dítě sedělo u stolečku v „hrací třídě“, děti jsme si postupně volali. Vždy jsme přečetli zadání úkolu, předali dítěti psací nástroj a dítě už vyplňovalo samo, někdy jsem úkol pořádně museli vysvětlit, přístup byl zcela individuální, někdy se jen jinak formulovala otázka, aby dítě zadání úkolu lépe pochopilo.

V ostatních školkách došlo k selhání ze strany rodičů, jelikož děti dostaly „test připravenosti předškoláka“ ještě domů a test měly vyplnit v domácím prostředí s rodiči. Přístupem mateřské školy a rodičů se mi nepovedlo získat testy od dalších dvou školek, v domluveném termínu testy nebyly shromážděny, rodiče měli různé důvody a výmluvy pro nesplnění úkolu. Z první uvedené mateřské školy nebyl ze strany rodičů problém žádný, do dvou dnů byly všechny vyplněné a v pořádku odevzdané testy. Učitelkám potom vyplněné testy sloužily jako přehledný materiál pro zjištění připravenosti na školu, děti poznávaly a učily tři roky, tudíž je mohlo zajímat, kde mají děti nedostatky a ověřit si tak jejich tvrzení připravenosti každého dítěte.

Z připravených testů jsem získala celkem 40 vyplněných testů, z toho 20 testů plnily děti ve škole a 20 těch samých testů plnily děti doma – s časovým odstupem dvou dní. Do osmi dnů jsme získala všechny materiály pro zahájení výzkumné části a její hodnocení. Na celkovém zpracování testu se také podíleli rodiče a učitelé, ptali se dětí na jméno, věk, místo bydliště a na závěr testu byla připravená tabulka, tam bylo nutné zapsat, jak dítě pracovalo s daným úkolem, jestli samostatně, s pomocí nebo úkol nevyřešilo.

6.4 Vlastní výsledky, grafy, tabulky

Vyplněním testu děti dokazují své dosavadní vědomosti a dovednosti, přesvědčíme se jaký úkol je pro děti nejsnazší, jaký nejsložitější. Jak s jednotlivými úkoly pracovaly děti v rodinném prostředí a v mateřské škole. Také zjistíme jaká je celková úspěšnost testu a čím je test přínosný pro zjištění úrovně dětí.

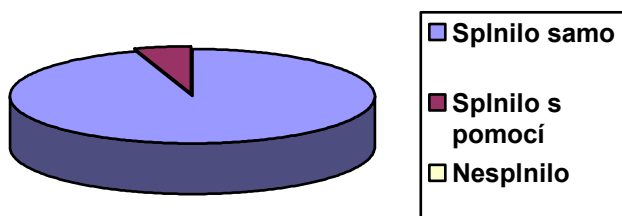
Test je záležitostí pro přehled dosavadních vědomostí a dovedností dětí, pomoci učitelům mateřských škol a rodičům pro uspokojitelnost jejich činnosti a práce s dětmi. Rodičům, učitelům pomůže nahlédnout na skutečnost, jak je jejich dítě připravené k oblasti dalšího vzdělávání.

Koláčovými grafy vyhodnocuji na kolik procent splnily děti jednotlivé úkoly v mateřské škole a v domácím prostředí a s jakou pomocí.

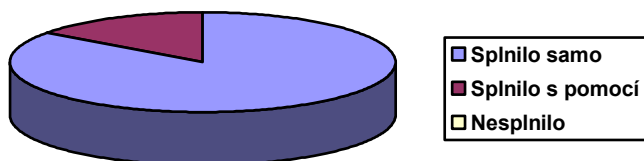
Také zjistím jaké prostředí působí na děti lépe. V jakém prostředí jsou si děti jistější, přirozeně by to mělo být domácí prostředí, ale může se ukázat i opak, pro některé děti je lepší a užitečnější prostředí mateřské školy.

Úkol č1: Pozornost

Doma

Ve škole

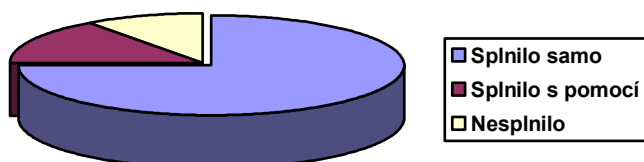
Úkolem na pozornost bylo najít podle prvního obrázku ještě jeden naprosto stejný. Děti měly obrázek zakroužkovat nebo jej podtrhnout, jakkoli označit.

Při vyhodnocení grafu jsem došla k závěru, že doma splnilo úkol č. 1 samo 95% dětí, s pomocí úkol splnilo 5% dětí. Ve škole splnilo úkol č. 1 samo 85% dětí, s pomocí úkol splnilo 15% dětí. Nesplnilo 0% dětí.

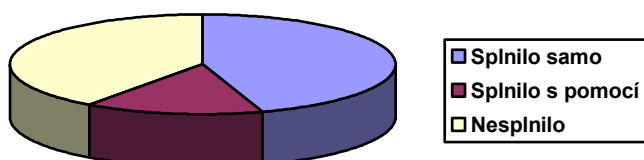
Rozdíl mezi plněním úkolu č. 1 doma a v mateřské škole je 10%. Úkol byl lépe zpracován v domácím prostředí, děti činnost opakovaly podruhé, tudíž výsledek se o nějaké procento zlepšil.

Úkol č. 2: Paměť

Doma

Ve škole

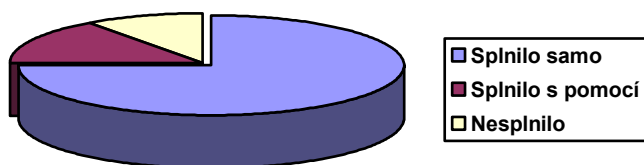
Úkolem na paměť bylo prohlédnout si vzor tvaru se znaménky a doplnit je do prázdných tvarů po zakrytí již zapamatovaného řádku. Děti měly do prázdných tvarů znaménka správně dopsat.

Při vyhodnocení grafu jsem došla k závěru, že doma splnilo úkol č. 2 samo 75% dětí, s pomocí úkol splnilo 15% dětí a nesplnilo 10% dětí. Ve škole splnilo úkol č. 2 samo 45% dětí, s pomocí úkol splnilo 15% dětí. Nesplnilo 40% dětí.

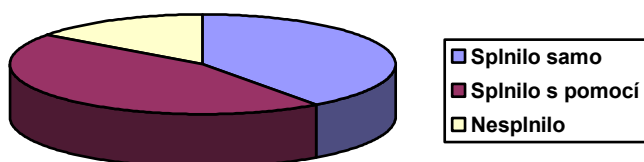
Rozdíl mezi plněním úkolu č. 2 doma a v mateřské škole je 30%. Úkol byl lépe zpracován v domácím prostředí, děti činnost opakovaly podruhé, tudíž výsledek se tady o větší procento výrazně zlepšil.

Úkol č.3: Myšlení

Doma

Ve škole

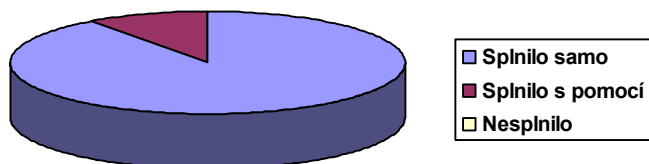
Úkolem na myšlení najít chyby ve hře Domino. Děti měly chybu v Dominu také zakroužkovat nebo označit puntíkem.

Při vyhodnocení grafu jsem došla k závěru, že doma splnilo úkol č. 3 samo 75% dětí, s pomocí úkol splnilo 15% dětí a nesplnilo 10% dětí. Ve škole splnilo úkol č. 3 samo 40% dětí, s pomocí úkol splnilo 45% dětí. Nesplnilo 15% dětí.

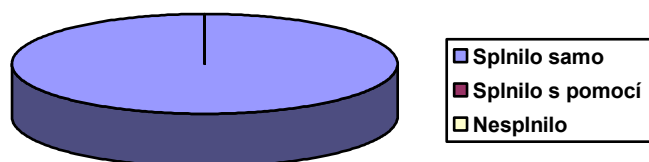
Rozdíl mezi plněním úkolu č. 3 doma a v mateřské škole je 35%. Úkol byl lépe zpracován opět v domácím prostředí, děti činnost opakovaly podruhé, tudíž výsledek se tady také o větší procento výrazně zlepšil. Některé děti hru domino neznaly vůbec. Proto se objevilo takové procento v nesplnění úkolu.

Úkol č.4: Jemná motorika

Doma

Ve škole

Úkolem na jemnou motoriku bylo obtáhnout linky podle čárkování jedním tahem.

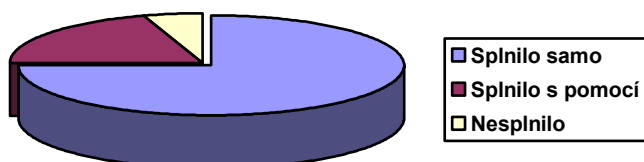
Při vyhodnocení grafu jsem došla k závěru, že doma splnilo úkol č. 4 samo 90% dětí, s pomocí úkol splnilo 10% dětí a nesplnilo 0% dětí. Ve škole splnilo úkol č. 4 samo 100% dětí, s pomocí úkol splnilo 0% dětí. Nesplnilo 0% dětí.

Rozdíl mezi plněním úkolu č. 4 doma a v mateřské škole je 10%. Úkol byl lépe zpracován tentokrát ve školním prostředí, důvodem lepšího zpracování bylo právě již zmiňované prostředí rodinné – dítě zde nemá příliš dobré podmínky, vyrůstá samo. Rodiče mají jiné zájmy, dítěti se nevěnují dítěti, vhodnější podmínky pro přípravu má dítě v mateřské škole.

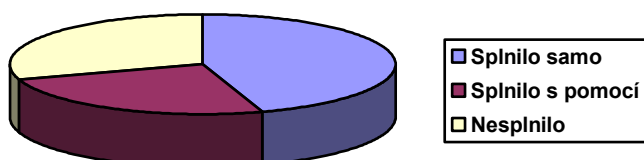
Tento úkol patřil k nejlépe zpracovaným, nejjednodušším.

Úkol č.5: Rozvoj řeči

Doma

Ve škole

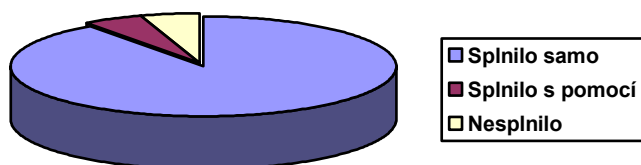
Úkolem na rozvoj řeči bylo doplnit chybějící slova ve větách – opačné slovo (antonymum), důležité bylo říci alespoň slovo podobné.

Při vyhodnocení grafu jsem došla k závěru, že doma splnilo úkol č. 5 samo 75% dětí, s pomocí úkol splnilo 25% dětí a nesplnilo 5% dětí. Ve škole splnilo úkol č. 5 samo 45% dětí, s pomocí úkol splnilo 25% dětí. Nesplnilo 30% dětí.

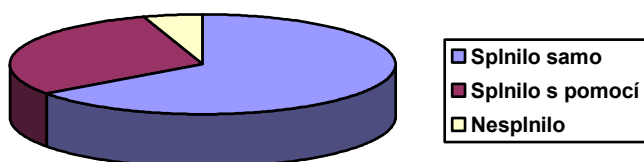
Rozdíl mezi plněním úkolu č. 5 doma a v mateřské škole je 30%. Úkol byl lépe zpracován opět doma, rodiče určitě s výrazy dětem pomáhali, v mateřské škole se tolik dětem při tomto úkolu nepomáhalo, když nevěděli, pokračovalo se v plnění další věty. Důležité bylo nenechat prázdný řádek a doplnit opak slovem podobným nebo také uvést hned slovo, které dítě napadlo první, i když nebylo správné. U tohoto úkolu jsme mohly děti správně navést, pomoci mu slovně.

Úkol č.6: Základy čtení a psaní

Doma

Ve škole

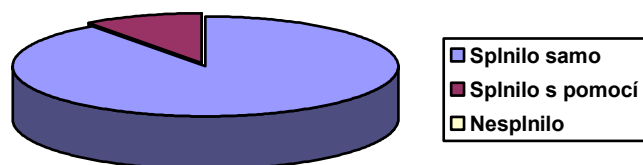
Úkolem na základy čtení a psaní bylo vybrat, zakroužkovat, označit obrázek, který nezačínal na stejné počáteční písmeno.

Při vyhodnocení grafu jsem došla k závěru, že doma splnilo úkol č. 6 samo 90% dětí, s pomocí úkol splnilo 5% dětí a nesplnilo 5% dětí. Ve škole splnilo úkol č. 6 samo 65% dětí, s pomocí úkol splnilo 30% dětí. Nesplnilo 5% dětí.

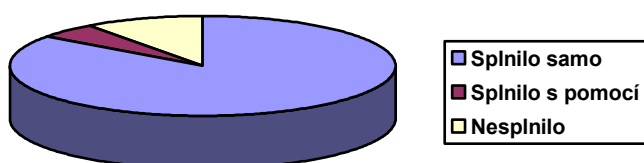
Rozdíl mezi plněním úkolu č. 6 doma a v mateřské škole je 25%. Úkol byl lépe zpracován doma, opět byl úkol splněn větším počtem dětí, ale potvrdilo se prostředí klidnější na zpracování úkolu. Ve škole jen bylo třeba pomoci dítěti v tom, aby seještě jednou podívalo na obrázek a řeklo si nahlas názvy obrázků. Úkol byl splněn i s pomocí učitelky.

Úkol č.7: Matematická představivost

Doma

Ve škole

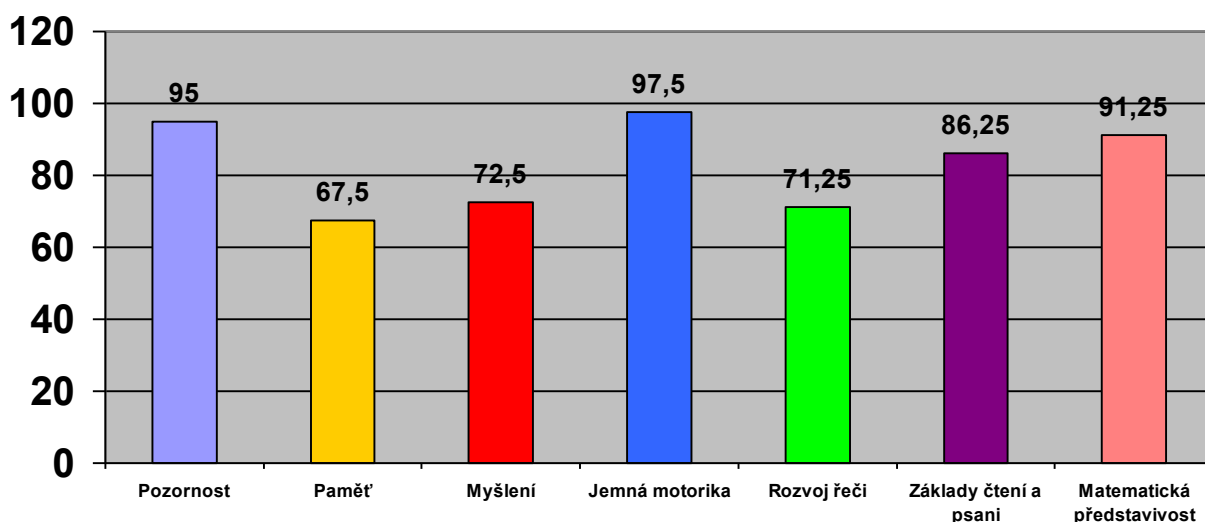

Úkolem na matematickou představivost bylo dokreslit více předmětů než bylo uvedeno v rámečku.

Při vyhodnocení grafu jsem došla k závěru, že doma splnilo úkol č. 7 samo 90% dětí, s pomocí úkol splnilo 10% dětí a nesplnilo 0% dětí. Ve škole splnilo úkol č. 7 samo 85% dětí, s pomocí úkol splnilo 5% dětí. Nesplnilo 10% dětí.

Rozdíl mezi plněním úkolu č. 7 doma a v mateřské škole je 5%. Úkol byl lépe zpracován opět doma, ale výsledky tohoto úkolu jsou velice vyrovnané.

Úspěšnost v %

Sloupcovým grafem bych chtěla lépe zobrazit, který úkol byl procentuálně nejlépe zpracovaný.

1. **Jemná motorika** – úkol byl nejjednodušší, nebylo žádné řešení, děti už jen pohledem na úkol věděly, jak si mají s úkolem poradit.
2. **Pozornost** – úkol už se náročností stupňuje, ale končí na druhém místě.
3. **Matematická představivost** – na třetím místě nejlepšího zvládnutí je matematika, tady děti musely počítat a nejlépe namalovat jen o jeden obrázek více, spousta dětí malovalo několik dalších obrázků navíc, úkol byl hodnocen za splněný.
4. **Základy čtení a psaní** – na tento úkol děti pouze odpovídaly ústně, začátek věty byl dětem přečten a konec dokončili děti, poté se jejich odpověď zapsala. Jedna věta následoval ihned za druhou, plynule na sebe navazovaly.
5. **Myšlení** – tento úkol byl snadný pro děti, které znají hru Domino
6. **Rozvoj řeči** - další z nejlépe splněných úkolů, zapojit sluchovou diferenciaci bylo pro děti buď lehké nebo těžké, většina dětí úkol splnilo.
7. **Paměť** – tento typ úkolu byl pro děti těžký, musely si pamatovat tři věci najednou, zapamatovat si tvary a ještě znaménka a za třetí je správně umístit do tvarů.

	<i>Splnilo DOMA</i>	<i>Nesplnilo DOMA</i>	<i>Splnilo Ve škole</i>	<i>Nesplnilo Ve škole</i>
<i>Pozornost</i>	20	0	20	0
<i>Paměť</i>	18	2	11	9
<i>Myšlení</i>	18	2	17	3
<i>Jemná motorika</i>	20	0	20	0
<i>Rozvoj řeči</i>	19	1	14	6
<i>Základy čtení a psaní</i>	20	0	18	2
<i>Matematická představitost</i>	20	0	18	2

V tomto grafu se nachází vyhodnocení: **úkol dítě splnilo nebo úkol dítě nesplnilo**. Jestliže dítě úkol splnilo s pomocí, je úkol považován za splněný.

1. Jemná motorika v testu úkol č. 4
2. Pozornost v testu úkol č. 1
3. Matematická představitost v testu úkol č. 7
4. Základy čtení a psaní v testu úkol č. 6
5. Rozvoj řeči v testu úkol č. 5
6. Myšlení v testu úkol č. 3
7. Paměť v testu úkol č. 2

První čtyři úrovně zůstávají stejné, sjednocením dvou úspěšností se už malinko pořadí změnilo. Důležité je, že první čtyři základní úrovně pro rozvoj připravenosti zůstávají stejné.

Diskuze

Připravenost dítěte na vstup do školy je velice důležitým faktem při dosažení úrovně určitých vědomostí, dovedností a návyků. Po celou dobu od narození až po vstup do školy se dítě něco učí, vše má svůj určitý čas na přirozený vývoj, dítě musím být tělesně a duševně zralé, aby mohlo být schopné absolvovat další vzdělávací proces a plynule přejít do dalšího vývojového stupně.

Školní připravenost děti dokazují poprvé při zápise do 1. třídy, kterou vedou učitelé, dítě musí mít přehled v oblastech učení- vědomostí a dovedností, a to je pozornost, myšlení, paměť, matematická představivost, rozvoj řeči, základy čtení a psaní a také musí mít povědomí o tom, co se děje kolem něj, čili o světě ve kterém žije a musí znát i základní údaje o sobě a své rodině. Pokud dítě navštěvuje školu, tyhle potřebné informace dítě získává během tří let postupně a všechny se postupně učí a ukládá.

V současné době jsou pro děti vymyšleny a vytvořeny různé materiály, pracovní listy, knihy, časopisy, které zaměstnávají svými úkoly právě na rozvoj dítěte v různých oblastech, je dobré tyto úkoly zařazovat mezi činnosti doma i ve škole a obměňovat typy úkolů, sem tam některé i zopakovat, zejména ty, které se dětem moc nedaří. Některé z úkolů mohou děti vypracovávat samostatně, někde potřebují pomoc dospělého.

Z jednoho prostého důvodu bych doporučila tyto úkoly rozvoje dítěte nepodceňovat, budou lépe připraveny na školu, ale také si postupně navyknou na plnění úkolů, protože celý život se budou setkávat s vyplňováním nějakých testů a dotazníků.

Pracovní listy, testy, časopisy mohou mít děti doma, ale i v mateřské škole, do činnosti děti nenutíme, pro dítě v předškolním věku jsou tyto typy úkolů zajímavé, zábavné, dítě plní úkoly s nadšením. Ke zklamání může dojít pouze ze strany rodičů, a to tak, že neplní a nespolupracují se školou, pořád se setkáváme s názorem rodičů, že škola je od toho, aby dítě všechno naučila a na všechno připravila.

Cílem výzkumu bylo zjistit jak jsou děti z mateřské školy připraveny na vstup do školy podle připraveného testu, zaměřeného na rozvoj v oblasti vědomostí a dovedností. Ve školce, kde jsem získala možnost svůj výzkum provádět se mi potvrdilo, že děti mají výborné znalosti v určitých oblastech, přirovnala bych je k triviu – čtení, psaní, počítání. V oblastech pozornosti,

jemné motoriky, matematické představivosti, základech čtení a psaní si děti vedly nejlépe, tyto úkoly byly dětmi nejlépe zpracované, přesněji řečeno, děti úkoly plnily samostatně bez pomoci rodičů či učitelů. Ovšem vyskytl se jeden případ dítěte, kdy úkoly nebyly zpracovány ve škole ani doma, zájem o vypracování byl u dítěte znát, ale vědomosti a dovednosti tomu neodpovídaly, dítě pochází z velice špatného rodinného prostředí, kde je dítě odkázáno samo na sebe, nikdo mu s ničím nepomůže, rodiče nekladou velký důraz na vzdělávání a výchovu.

Také bych chtěla připomenout, že není „školka jako školka“ a o rodičích bych mohla říci to samé. Mým cílem bylo získat výsledky testů ještě ze dvou škole, ale můj záměr ztroskotal na tom, že rodiče neodevzdali vyplněné testy, nepovažovali za důležité test vrátit zpět do mateřské školy. Tím pádem si myslím, že i postoj učitelů nebyl dobrý, nepovažovaly úkol pro jejich školu za důležitý.

Potvrdila se mi jedna důležitá věc, že stále existuje konkurenční boj mezi školkami, vše je o přístupu, ochotě, snaživosti, pomoci, zájmu o to být v něčem vyjímečný, poskytovat a zajišťovat příjemné změny pro rodiče i děti. Chystat neustále nové programy, mít snahu se prezentovat a mít ty nejlepší výsledky. O to by se měla snažit každá škola a vztahy mezi školami by měly být pozitivní.

V mateřské škole, kde jsem výzkum prováděla mě potěšilo, že učitelky měly zájem náhlédnout do testů, které děti vypracovávaly doma a chtěly si pár dní testy ponechat a projít si testy všech dětí. Připravenost na školu považují za velice důležité téma, jelikož s dětmi na podobných typech úkolů pracují. Po shrnutí našich vzájemných postřehů jsem poznala, že obě učitelky, s nimiž jsem výzkum prováděla, měly přehled o každém dítěti, přesně věděly, v jaké oblasti dítě vyniká, kde potřebuje pomoci a kde má ještě nějaký malý nedostatek.

Ze školky jsem odcházela s velice dobrým pocitem, výzkum splnil mé očekávání, děti test v celkovém hodnocení úspěšně zvládly, učitelky byly rády, že se mohou do testu zapojit, rády mi s vyplňováním testu pomáhaly a ještě byly ochotny mi podat informace o dětech a zodpověděly mi některé otázky týkající se školní připravenosti.

S výběrem mateřské školy jsem velice spokojená, možná to bude tím, že školku i učitelky z mateřské školy znám, jelikož jsem do školy docházela už v předchozích letech na povinnou praxi, kterou jsem absolvovala při předchozím vzdělávání v oboru Učitelství pro MŠ.

Závěr

Podmínkou úspěšnosti dítěte je dosažení úrovně v psychické a duševní oblasti, také by dítě mělo být úspěšné i v oblasti získávání vědomostí, dovedností a návyků, přirozeným vývojem dítěte by mělo dojít k dozrání všech funkcí. Na dítě působí nejvíce rodinné prostředí, mateřská škola, vrstevníci, z výzkumné části lze dokázat, že rodina a její prostředí je pro dítě důležitým místem, kde se dítě seberealizuje, v jednom případě bylo zjištěno, že pro dítě je lepším místem mateřská škola, zajišťuje dítěti z větší části lepší zázemí.

Vyběrem vhodných úkolů a činností předškolní dítě získává kvalitní základy pro připravenost na vstup do školy, začleňováním přípravných cviků, úkolů formou zábavy může být pro dítě velkým významem pro „školní start“.

Podpora ze strany rodičů a mš a také jejich interakce je velice důležitá, rodiče a učitelé by měly spolu komunikovat, předávat si informace o svém dítěti, ze své práce mohou konstatovat, že prostřednictvím úkolů se dobře navazuje komunikace mezi rodiči a mateřskou školou, ze strany mateřské školy můžeme lépe poznat rodinu a její další stránku.

Myslím si, že zařazováním různých cviků v předškolním věku dítěti vůbec neuškodí, ba naopak si dítě začne postupně zvykat na procvičování úkolů a jejich plnění, formou hry a zábavy. Dítěti by bylo dobré jeho výsledky a zajímavé práce zakládat a tvořit mu tzv. portfolio.

Příště bych zvolila na každý měsíc více úkolů z jedné oblasti, jelikož děti měly test splněn poměrně rychle a oblastech bych mohla získat jiné rozdíly v hodnocení.

V závěru výzkumu dokazuji, že úkoly na psaní, čtení, počítání jsou dítěti nejbližší v oblasti rozvoje dítěte, činnosti jsou dost často dětem dodávány, což je v pořádku, ale v pozadí by neměly zůstat i ostatní oblasti, jako je paměť, myšlení, pozornost.

Test připravenosti předškoláka by mohla mít každá mateřská škola, závěrem tohoto testu by mohl být dítěti předán „diplom“, který udělá dítěti i rodičům radost a ukončí tak první etapu vzdělávání a přípravy na školu.

Seznam použité literatury

Seznam tištěné literatury

- ALLEN, K. E., MAROTZ, L. *Přehled vývoje dítěte. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-614-4.*
- BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ V. *Školní zralost. Praha: Computer press, 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.*
- BENÍŠKOVÁ, T. *První třídou bez pláče. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1906-1.*
- BRIERLEY, J. *7 prvních let života rozhoduje. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-484-2.*
- CARLGREN, F. *Výchova ke svobodě. Praha: Baltazar, 1991. ISBN 80-900-307-2-6.*
- CAIATIOVÁ, M., DELAČOVÁ, S., MULLEROVÁ, A. *Volná hra. Praha, Portál, 1994. ISBN 80-7178-011-1.*
- ČAČKA, O. *Psychologie dítěte. Tišnov: Sursum, 1994. ISBN 80-85799-03-0.*
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.*
- FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha: Portál 2000. ISBN 80-7178-367-6.*
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-063-4.*
- FURST, M. *Psychologie. Olomouc: Votobia 1997. ISBN 80-7198-199-0.*
- HELUS, Z. *Sociální psychologie rodiny. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.*
- KELLER, G., THEWALTOVÁ, B. *Jdeme do školy. Praha: Nový život, 1994. ISBN 3-494-01149-4.*

KLÉGROVÁ, J. Máme doma prvňáčka. Praha: Copyright, 2003. ISBN 80-204-1020-1.

KRÁLÍKOVÁ, M., SINGEROVÁ-NEČESANÁ, J. Rodina a škola. Praha: SPN 1985. ISBN 14-551-85.

KREISLOVÁ, Z. Krok za krokem 1. třídou. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2038-8.

KROPÁČKOVÁ, J. Budeme mít prvňáčka. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.

KROWATSCHEK, D., DOMSCH, H. Do školy beze strachu. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1767-5.

KUTÁLKOVÁ, D. Jak připravit dítě do 1. třídy. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3246-6.

LANGMEIER, V., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

LISÁ, L., KŇOURKOVÁ, M. Vývoj dítěte a jeho úskalí. Praha: Avicenum, 1986. ISBN 08-084-86.

MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-085-5.

MATĚJČEK, Z. Prvních 7 let ve vývoji a výchově dítěte. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 978-80-247-0870-6.

MATĚJČEK, Z. CO potřebují děti nejvíce. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-853-8.

MERTIN, V. Na co se často ptáte. Praha: Scientia, 2004. ISBN 80-7183-316-9.

MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.

MURPHYOVÁ-WITTOVÁ, M., STAMEROVÁ-BRANDTOVÁ, P. *Připravte své dítě do života*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2082-1.

OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika I.: Smysl a proměny dětství*. Liberec: PdF TU, 2002. ISBN 80-7083-656-3.

PLEVOVÁ, I. *Kapitoly z obecné psychologie II*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-0963-1.

PROKEŠOVÁ, M. *Dítě, radost a výchova*. Ostrava: Repronis, 2003. ISBN 80-7042-281-5.

ROGGE, J., V. *Děti potřebují hranice*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-418-4.

STOPPARDOVÁ, M. *Učte své dítě*. Martin: Neografia, 2005. ISBN 80-249-0510-8.

STOPPARDOVÁ, M. *Otestujte své dítě*. Martin: Neografia, 1992. ISBN 80-85186-49-7.

ŠIMÍČKOVÁ, J. *A KOL. Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2141-4.

ŠRÁMKOVÁ, M. *Rukověť rodiš malého školáka*. Praha: Albatros, 2005. ISBN 80-00-014912.

ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0877-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Poradenstská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1538-7.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie školního dítěte*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 382-050-98.

WEIKERT, A. *Výchova dítěte*. Praha: Jan Vašut, 2007. ISBN 978-80-7236-527-2.

ZELINKOVÁ, O. *Pomoz mi, abych to dokázal*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-071-5.

Testy pro předškoláky: Velká kniha. Zvládneš to? Praha: Svojtka, 2011. ISBN 978-80-256-0564-6.

RVP PV 2004, Praha: Tauris. ISBN 80-87000-00-5.

Tabulky rozvoje dítěte. Kolektiv autorů, MC, 2002, Brno.

Seznam internetových zdrojů - zahraničí

DAWN WEE, Julie. Educational Issues. *Educational Issues* [online]. 10.11.2010 [cit. 2012-06-19].
Dostupné z: <http://suite101.com/article/knowing-if-your-child-is-ready-for-school-a304920>

DAILY, Sarah, Mary BURKHAUSER a Tamara HALLE. A Review of School Readiness Practices in the States: Early Learning Guidelines and Assessments. *Early childhood highlights*. 17.7.2010, roč. 1, č. 3.
Dostupné z: http://www.childtrends.org/Files/Child_Trends-2010_06_18_ECH_SchoolReadiness.pdf

M. LEWIT, Eugene, Linda SHUURMANN BAKER. School Readiness. *Child indicators*. 1995, roč. 5, č. 2.
Dostupné z: http://futureofchildren.org/futureofchildren/publications/docs/05_02_Indicators.pdf

Přílohy

Vážené kolegyně, kolegové a rodiče,
jmenuji se Dominika Frančáková a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kombinovaného studia Učitelství pro první stupeň ZŠ, obracím se na Vás s prosbou o vyplnění „testu připravenosti pro předškoláka“. Výsledky tohoto testu použiji ke své závěrečné práci „Připravenost dítěte na vstup do školy a způsoby jejího zjišťování.“
Děkuji za ochotu a spolupráci.

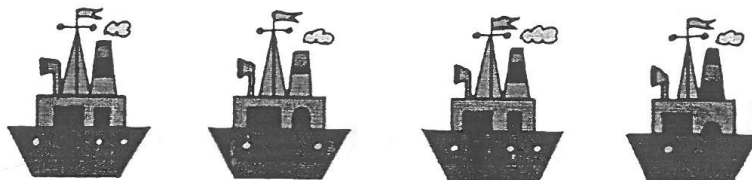
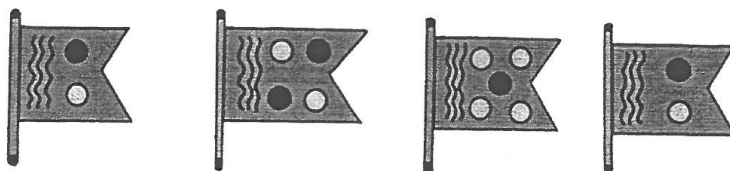
„Test připravenosti předškoláka“

Jméno dítěte:

Věk dítěte:

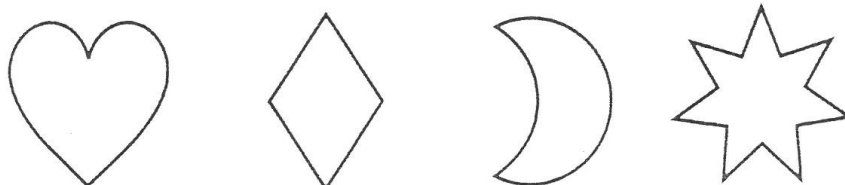
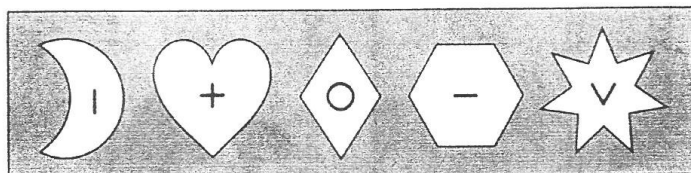
Místo bydliště:

1. Najdi v každém řádku úplně stejný obrázek, jako je nakreslený v příslušném řádku na začátku.

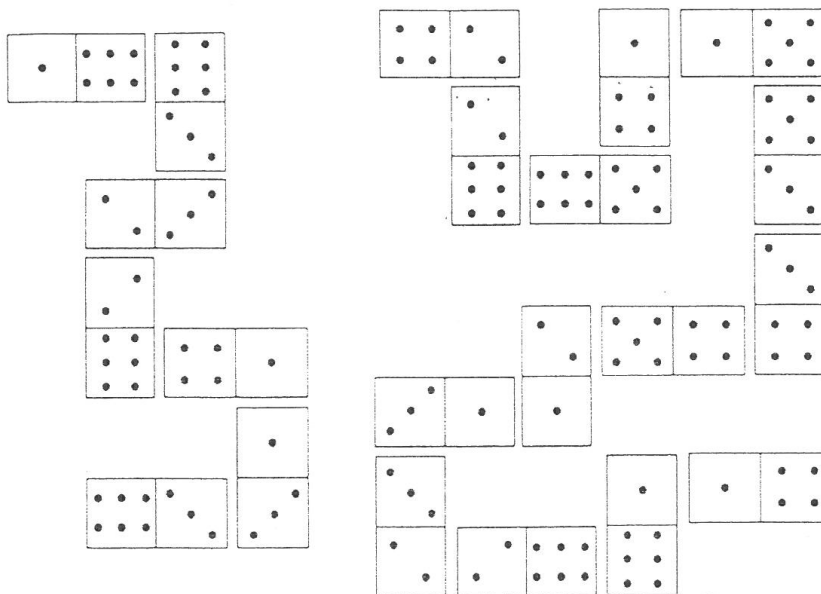

2. Prohlédni si vzor a zapamatuj si znaménka uvnitř každého tvaru. Pokus se doplnit správná znaménka do všech prázdných tvarů.

Zakryjte vzor hned poté, co si ho dítě pozorně prohlédlo.

3. Najdi chyby ve hře domino.

4. Obtáhni linky podle čárkování. Snaž se je přesně kopírovat a nerýt tužkou do papíru.

5. Doplň chybějící slova ve větách.

Ve dne je světlo a v noci je...

Křeslo je měkké a židle je...

Smrk je vysoký a pařez je...

V létě je horko a v zimě je...

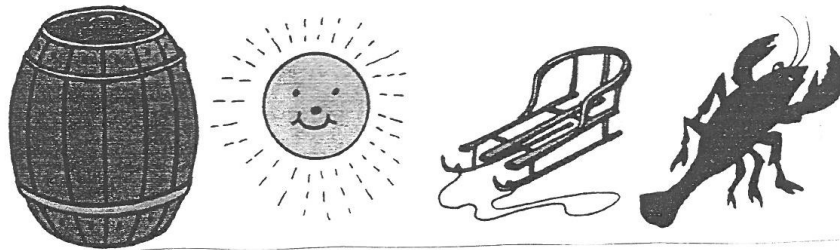
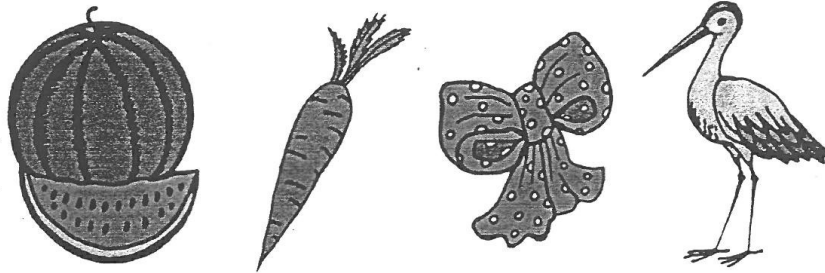
Koráb je velký a lodička je...

Uhel je černý a křída je...

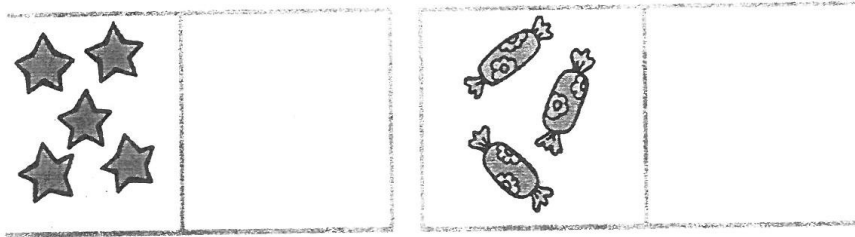
Zajíc běhá rychle a želva...

Kniha je tlustá a sešit je...

6. Uhadni, který obrázek do každého řádku nepatří.
Napovíme ti, že si musíš všimnout počátečních písmen.

7. Nakresli do prázdných čtverečků vpravo více předmětů,
než je ve čtverečcích vlevo.

	Dítě úkol splnilo samo	Dítě úkol splnilo s pomocí	Dítě úkol nesplnilo
1. Pozornost			
2. Paměť			
3. Myšlení			
4. Jemná motorika			
5. Rozvoj řeči			
6. Základy čtení a psaní			
7. Matematická představivost			

❖ Plnění úkolů označte křížkem.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Dominika Frančáková
Katedra:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr Iveta Tichá
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Připravenost dítěte na vstup do školy a způsoby jejího zjišťování
Název v angličtině:	Childs readiness for school entrance and methods of its investigation
Anotace práce:	Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části jsou shrnuty poznatky z oblasti vývoje předškolního dítěte a připravenosti na školu, co vše musí dítě během šesti let dokázat a jakým přístupem můžeme dítěti pomoci. Výzkumná část se zabývá zjišťováním úrovně dětí v oblasti učení a přípravy na školu. Vyhodnocením je závěrečný test vyplněný dětmi na konci docházky v mateřské škole.
Klíčová slova:	Předškolní věk, návyky a dovednosti, školní připravenost, zápis do 1. třídy, před vstupem do školy, školní zralost, rodina, mateřská škola, vrstevníci, hra, úroveň dítěte, nedostačující připravenost, metody diagnostické.
Anotace v angličtině:	The diploma work is divided into the theoretical and experimental part. In the theoretical one you can find information from the development sphere of pre-school children as well their readiness for school, skills which must be mastered by children during six years and the attitude through which can be helped them. The experimental part deals with finding out of childrens standard in learning sphere and in readiness for school. Evaluation is formal by the final test filled in by children at the end of the nursery school attendance.
Klíčová slova v angličtině:	Pre-school age, habits and skills, readiness for school, matriculation, before entrance to school, school knowledge, family, nursery school, contemporaries, play, child's standard, unsatisfactory readiness, diagnostic methods.
Přílohy vázané v práci:	Test připravenosti předškoláka CD
Rozsah práce:	63 stran
Jazyk práce:	Český jazyk